

Panorama

GEÏLLUSTREERD - WEEKBLAD

PER KWARTAAL
26 NUMMERS f 1,30

UITGAVE A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, LEIDEN - RED. EN ADM. DOEZASTRAAT 1, TEL. 1.

De Duitse luchtraid tegen de Engelsche kust.

DE VERWOESTING DOOR EEN BOM AANGERICHT; ALLE RUITEN STUK, DE PANNEN VAN DE DAKEN!

ONZE BOEKENTAFEL.

Bezuiniging — maar niet op boeken!

De oorlog heeft ook aan het Nederlandsche volk een schoone deugd geleerd: bezuiniging. We hebben geleerd afstand te doen, afstand van een te veel aan weelde, een overmaat van genot, vermaak en gemakzucht. Strenge materiele beperking hebben we ons moeten opleggen, en voor zoover we daarmee ons lichamelijk welzijn, onze gezondheid niet hebben geschaad — want die gaan boven al! — kunnen we niet anders dan dankbaar zijn dat de dwang der omstandigheden ons een harden leefregel heeft opgelegd.

Waarlijk, wij moderne menschen waren al te zeer verwend. Als iets wat ons rechtens toekwam aanvaardden wij genietingen, waarvan een vorig geslacht niet had gedroomd. In allerlei opzichten veroorloofden we ons buitensporigheden, en hadden ons langzamerhand zoo daaraan gewend, dat we niet anders meer wisten of ze behoorden tot onze meest primitieve bestaansvoorwaarden: buitensporigheden in kleeding, voeding, genoegens, uitgangen, die een inderdaad bedenkelijken omvang hadden aangenomen.

Ware er niet een schok van buiten gekomen, we hadden zeker nooit beseft dat we het zeer goed zonder dit alles konden stellen, en gedachteloos waren we voortgegaan steeds grooter stoffelijke genietingen van het leven te verlangen.

Totdat de oorlog kwam, als een waarschuwing, een vermaning. Hij gaf ons geen gelegenheid tot protest of onderhandeling: onverbiddelijk moesten we afstand doen van zeer veel wat ons zoo langen tijd volstrekt onmisbaar had geleken. En — het ging! Het ging, na de eerste dagen van schrik en vruchteloos tegenspartelen, zelfs zeer goed. In allerlei opzichten leerden we onzen levensstandaard een flink eind omlaag te schroeven. Oude deugden begonnen terug te komen: matigheid, ingetogenheid en eenvoud.

Maar niet alleen stoffelijke penitentiën, ook moreele boetedoening werd aan velen opgelegd. En misschien zal er een tijd komen waarin we in dit opzicht van de zegeningen van den oorlog zullen spreken. Want welk een ongekende rust: het zwijgen van onze echt-hollandsche, albedillende zucht tot kritiek!

In dit kleine land, waarvan elk bewoner president van een vereeniging wil zijn die uitsluitend zijn denkbeelden voorstaat, zijn de clubjes en partijtjes talloos. Het een kritiseert het ander; geen ervan acht zijn dag nuttig doorgebracht wanneer hij niet met de anderen geredekaveld heeft. Nederland is zoo klein; we zien elkaar zoo op de vingers; de zucht tot kritiek is zoo natuurlijk gegroeid en we kunnen er niet meer buiten. Ieder bevit zijn buurman, breekt af wat deze juist had opgebouwd.

De oorlog, met zijn zwaar geluid, heeft al dit krakeel overstemd en tot zwijgen gebracht. Merk nu de weldadige stilte! Voor het eerst sinds lang kan regeeringsarbeid en wetgevend werk zijn rustigen gang gaan, zonder belemmerd en opgeschrikt te worden door politieke listen en lagen; voor het eerst is er die zuivere, kalme atmosfeer, waarin groote dingen tot stand kunnen komen. Ons volk heeft geleerd te zwijgen. Het heeft een groote overwinning op zichzelf behaald, waarvan de lauweren eenheid en samenwerking heeten. „Eendracht maakt macht!” Voor het eerst sinds langen tijd lijkt het wel of deze schoone leus niet voor niets boven onze vaderlandsche historie geschreven werd. Kritiek, partijzucht, jacht naar politiek fortuin, zij zijn aan één groot, gezamenlijk doel ondergeschikt gemaakt.

Te wenschen rest ons slechts, dat dit altijd zoo blijven mocht!

Geen verstandig denkend mensch zal de waarde van de zegeteekenen onderschatten, die wij in onzen onbloedigen oorlog hebben behaald. Uit een grooten ramp hebben we een diepe les geput, van een boozen nood een schoone deugd gemaakt, en het valt te hopen dat de zoo onverwacht genezen ziekte niet opnieuw uitbreekt wanneer de bittere medicijn ophoudt te werken.

* * *

Evenwel — er is een keerzijde. Van het eene uiterste is men in het andere gevallen. Beperking, moreel en materieel, moge voortreffelijk zijn, tegen besnoeiing van geestelijke behoeften kan niet ernstig genoeg gewaarschuwd, niet krachtig genoeg opgetreden worden.

Het is in de wereldorde juist zulk een schoon verschijnsel, dat menig stoffelijk gemis door een geestelijk bezit kan vergoed worden, ja, dat het laatste dikwijls vanzelf voor het eerste in de plaats treedt. En betreurenswaard zou het zijn wanneer onze inkeer schade deed aan onze geestelijke ontwikkeling.

Wij kunnen onzen geest moeilijk te veel weelde gunnen! Daarom behooren we, nu meer dan te voren, vergoeding te zoeken voor alles waarvan we afstand deden in een meerdere mate van geestelijk genot. Licht het niet voor de hand dat we bij dat streven onze trouwste helpers, onze beste vrienden zoeken moeten en vinden zullen bij het boek, bij het schoone en goede boek?

Bezuinigen op alles — maar niet op geestelijk voedsel, niet op boeken!

* * *

We werden tot deze overdenking gebracht bij het doorbladeren van een merkwaardig prachtwerk: de Verzameling Majolica's van Alfred Pringsheim. Twee zware, smaakvol gebonden en rijk versierde deelen liggen voor ons, een lust voor de oogen en een vreugde voor den geest. Zooals de verzamelaars wel weten, bevat de beroemde collectie Pringsheim een schat van de schoonste en belangrijkste

Majolica's uit de 15e en 16e eeuw, die in kwaliteit zelfs overtreffen wat de Staatsmusea der groote steden hebben bijeengebracht. Bij het doorlezen van den beschrijvende catalogus en den verklarende, rijk geïllustreerde tekst, bij het bewonderen der prachtige gekleurde reproducties, ten getale van niet minder dan 328, hebben wij er ons opnieuw rekenschap van gegeven welk een onschatbare waarde een kunstwerk juist in moeilijke tijden voor ons vertegenwoordigt, welk een troost en een steun het ons brengen kan.

Het is een verblijvend teken dat er in dezen tijd een uitgever te vinden is die een kostbare onderneming als deze aandurft. Een begeleidend prospectus, dat kosteloos verkrijgbaar is, geeft nadere inlichtingen omtrent dit werk; het is te hopen dat velen het zullen aanvragen en als gevolg daarvan tot koopen overgaan. Geen grooter troost, geen beter steun in perioden van zorg en spanning dan goede boeken. Zij houden onzen geest gezond en vaardig; zij zijn onze beste vrienden in den nood. Daarom: op alles zij bezuinigd, alleen op ons geestelijk voedsel niet.

* *

Er liggen nog eenige merkwaardige boeken op onze re-

Reproductie uit „DE VERZAMELING MAJOLICA'S”.

Reproductie uit „DE VERZAMELING MAJOLICA'S”.

Kellner-typen uit „IK KAN KOKEN”.

dactietafel, waarvan het doorbladeren op zichzelf reeds een vreugde was.

Ten eerste dan het derde deel van Prof. Blok's standaardwerk „Geschiedenis van het Nederlandsche Volk,” waarvan een tweede druk bezig is te verschijnen. In zijn deftigen blauw en zwarten band, met gouden stempels even smaakvol als stemmig versierd, ziet het statige boekdeel er aantrekkelijk uit. Wie de eerste bladzijden leest, ervaart al dadelijk welk een schat van kennis en nadenken in dit waarlijk monumentale werk is saamgebracht, en hoe hoog het boven andere geschiedboeken uitsteekt, doordat de geleerde schrijver, die toegang had tot moeilijk genaakbare archieven, van tot nu toe onbekende gegevens kon gebruik maken. Het juist verschenen deel behandelt een der meest aantrekkelijke perioden onzer geschiedenis, waarin van de Republiek tijdens Johan de Witt en het tijdvak van Willem III wordt verhaald; in onze dagen een tot nadenken stemmende, maar ook bemoedigende lectuur. Prof. Blok's meesterwerk is tevens een nationale arbeid in den verhevensten zin.

Van dit onderwerp tot het smakelijk Geïllustreerd Handboek „Ik kan koken,” samengesteld door de directrice van de Haagsche Huishoudschool, is een stap „du sublime à... Luculle.” Heel iets anders behandelt dit lijvige werk met zijn honderden interessante platen, maar ook hier: welk een schat van kennis en ervaring! Zoo wordt inderdaad de kookkunst tot een wetenschap. „Ik kan koken” is niet louter een reeks recepten, het is een volledige culinaire encyclopaedie: men vindt er de kookkunst en de tafelgewoonten door alle eeuwen heen beschreven, om daarna een zeer lezenswaardig hoofdstuk aan te treffen over de lessen welke die eeuwen ons geleerd hebben: wat de mensch moet eten, hoeveel en hoe. Want het is niet voldoende dat we eten om te kunnen leven — het kostelijk en vernuftig organisme van ons lichaam eischt méér: een zorgvuldige keus van voedingsmiddelen, een zaakkundige voorbereiding ervan en zelfs een verstandige wijze van ze te nuttigen. Wie zich „Ik kan koken” aanschafft, sluit een verzekering op zijn gezondheid, waarvan de poliskosten duizendvoudig worden vergoed. En is niet een gezond lichaam de eerste voorwaarde voor een gezonden geest?

Arbeid van een gezonden geest — dat is de lijvige roman „Katia”, dien wij met klimmende aandacht gelezen hebben. Deze geschiedenis uit het Russische volksleven moge zoo spannend, fantastisch bijna, zijn als men maar verlangen kan — men gevoelt bij de lezing toch dadelijk dat zij uit het leven gegrepen is, dat de schrijver zich niet heeft laten meeslepen, maar de werkelijkheid vast in het oog heeft gehouden. Zijn naam trouwens waarborgt dat wij hier met een boek van beteekenis te doen hebben, belangrijk naar vorm en inhoud. Franz de Jessen, de bekende Deensche dagbladcorrespondent, die alle landen der wereld bereisd, alle groote veldtochten als verslaggever heeft meegemaakt, kent het Russische leven al weinigen. Zijn boek is er een van dezen tijd, is wel een der actueelste die in de laatste weken verschenen zijn. Het geeft menigen kijk achter de schermen, onthult zaken uit de hofwereld, het leger, de revolutionaire vereenigingen, die ons ongelooflijk zouden schijnen wanneer we niet wisten dat de schrijver nooit iets zegt wat hij niet verantwoord kan. De hoofdstukken die in Parijs en in Kief spelen, de levendige beschrijving van de onlusten in Albanië en Servië, van de Turksche kuiperijen en vooral van de mouterij op de Zwarte-Zeevloot, behooren tot het meest spannende en verrassende wat dit knap geschreven boek brengt. Tusschen dat alles door beweegt zich de lieflijke figuur van prinses Katia; haar liefdesgeschiedenis vormt een der schoonste gedeelten, en zeker het ontroerendste, van dit in tal van opzichten zoo merkwaardige boek.

Ten slotte moeten we nog melding maken van een belangrijk werk, waarvan de uitgave opnieuw bewijst dat er niettegenstaande den slechten tijd nog wel wat te ondernemen is voor wie durf bezit. Wij bedoelen het Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek, deel III, onder redactie van Dr. P. C. Molhuysen en Prof. Dr. P. J. Blok, gesteund door een uitgebreiden staf van kundige medewerkers. Wij deden een eigenaardige ondervinding met dit fraai gebonden deel op: het ter hand nemend, terwijl wij nog onder den indruk waren van het prachtige „Katia”, zeiden we tot onszelf dat dit boek, een nuchter woordenboek immers, ons na de juist genoten boeiende lectuur wel niet veel te zeggen zou hebben! En — na enkele oogenblikken zaten we het aandachtig en met belangstelling te lezen. Het is niet, wat men vermoeden zou, alleen een bron voor naspeurders en snuffelaars. Het bevat, integendeel, zoo veel merkwaardigs en wetenswaardigs aangaande beroemde personen — kunstenaars, geleerden, politici, handelsvorsten en wie niet al — het vertelt zoo uitvoerig omtrent vooraanstaande geslachten, geeft zulke curieuse bijzonderheden nopens bekende en beroemde persoonlijkheden, dat het Biografisch Woordenboek zich als een verhaal zoo aangenaam laat lezen.

Geen bibliotheek, geen kantoor van handel, industrie, geldwezen of van welken aard ook, geen geleerde, student of redacteur, ja, eigenlijk niemand die zich beschaafd en ontwikkeld wil noemen, kan dit standaardwerk missen.

* *

En gaat het nu den lezer als ons, dan brengt de lectuur der hierboven besproken werken hem de overtuiging, dat niets zulk een weldadige afleiding geeft in dagen van spanning en gedruktheid dan goede boeken.

Waarop we ook bezuinigen in dezen moeilijken tijd — op boeken nooit!

De Duitse luchtraid tegen de Engelsche kust

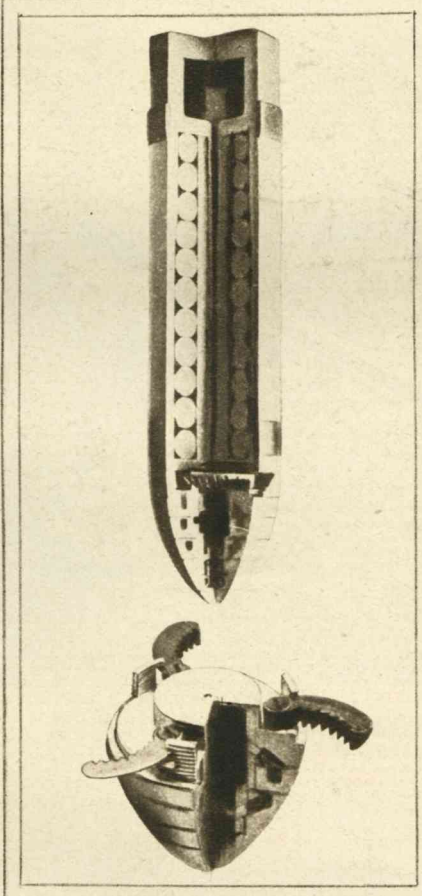
DE UITWERKING VAN EEN BOM.

Te King's Lynn sloeg een bom een groot gat in den grond, vlak achter de loods van den Koninklijken trein.

EEN ZEPPELIN BOVEN DE KUST.

Deze fotografische samenstelling geeft een zeer juist beeld van het verschijnen van den eersten Zeppelin boven de Engelsche kust.

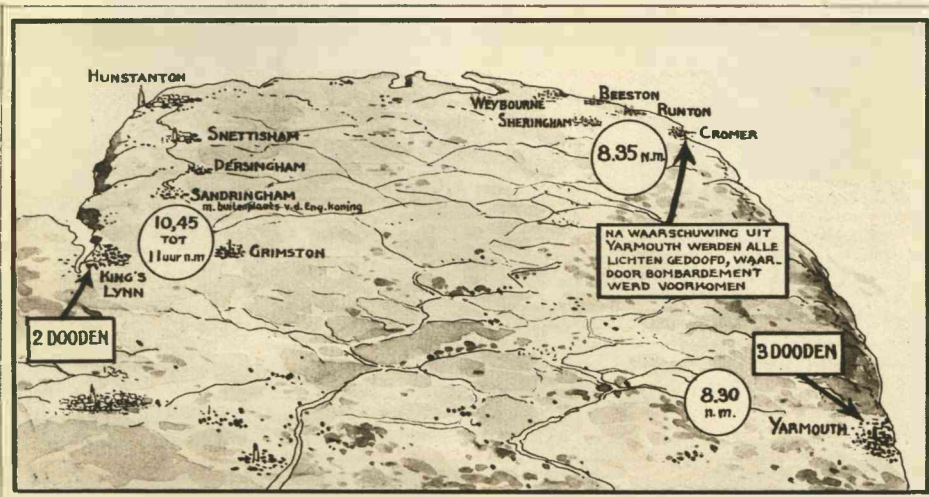

Een nieuw soort bommen, die vanuit de Zeppelins gelanceerd worden

ZIJN DOEL GEMIST.

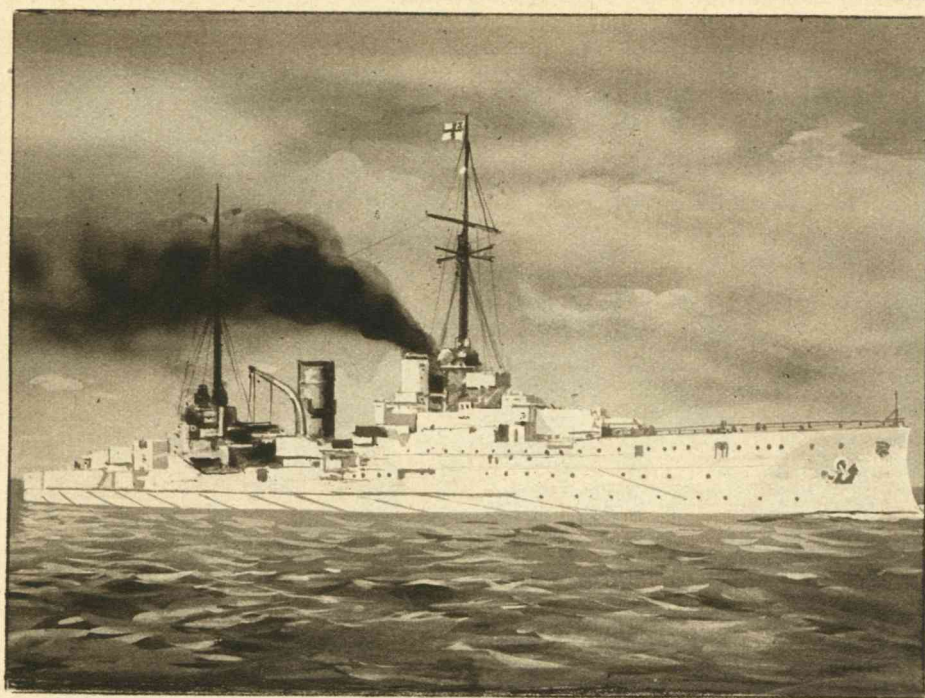
Een der niet ontplofte bommen, die te Yarmouth gevonden werden.

Het gedeelte van de Engelsche kust, dat een bezoek van de Zeppelins heeft gehad.

De verwoesting door de ontploffing van één bom veroorzaakt.

DE IN DEN GROND GEBORDE DUITSCHE KRUISER „BLÜCHER“.

Op de Noordzee heeft er tusschen Duitse en Engelsche schepen een kort maar hevig gevecht plaats gehad, met het gevolg dat de kruiser „Blücher“, een der snelst varende Duitse pantserkruisers, gezonken is. Van de 888 opvarenden werd vermoedelijk niet meer dan een vijftigtal gered.

DE OORLOG IN DE SNEEUW.

Aangezien het vervoer per auto door de sneeuw niet meer mogelijk is, wordt er ook in het Duitse leger een zeer druk gebruik van sleden gemaakt.

OORLOGS-KRONIEK.

5 Jan. In den Kaukasus hebben de Russen den Turken een grooten nederlaag toegebracht: het 9e Turksche legerkorps werd vernietigd; de commandanten van de 17e, 28e en 29e divisie, 2 luit. generaals, de generale staven met hun chef, meer dan 100 officieren en een groot aantal soldaten, krijgs- en levensbehoeften werden door de Russen genomen. De rest van het 10e Turksche legerkorps, dat zich door de vlucht trachtte te redden, wordt krachtig achtervolgd. — Langs de Montenegrijnsche grens zijn de Oostenrijkers een hevig offensief begonnen.

6 Jan. Aan het Westelijke front zijn door de Fransen, ondanks de slechte gesteldheid van het terrein, enkele vorderingen gemaakt, o.a. in de duinen van Nieuwpoort, in de streek van Notre-Dame-de Lorette enz. — Aan het Oostelijke front hebben enkele kanonnades en plaatselijke gevechten plaats. Russische cavalerie overviel de terugtrekkende Oostenrijkers in den Uszok-pas.

7 Jan. Behoudens enkele kleine successen der Verbondenen, is de toestand op het Westelijke oorlogsterrein onveranderd. — Aan het Oostelijke front vallen evenmin belangrijke gebeurtenissen voor.

8 Jan. Aan het Westelijke front werden verscheidene Fransen aan-

DE EENZAME WACHTPOST.

vallen door de Duitschers afgeslagen; de laatsten maakten enkele geringe vorderingen. — Aan het Oostelijke front duurt de strijd met groote hevigheid voort, zonder voor een der partijen succes te hebben. In de Boekowina zetten de Russen het offensief voort.

9 Jan. Aan het Westelijke front veroverden de Fransen ten Noorden van Soissons een redoute op de Duitschers, bezetten 2 opvolgende loopgravenliniën en sloegen 3 tegenaanvallen der Duitschers af.

10 Jan. Aan het Westelijke front maakten de Fransen enkele vorderingen; in het Oosten der Argonne deden de Duitschers een stormaanval, maakten 1200 Fransen gevangen en namen eenige mijnenwerpers en een mortier — Op het Oostelijke oorlogstoonel blijft door het aanhoudende slechte weer de toestand ongewijzigd.

11 Jan. Aan het Westelijke front is de toestand bijna ongewijzigd — In het Oosten maakten de Russen op enkele punten onbeduidende vorderingen, terwijl elders hun aanvallen werden afgeslagen.

12 Jan. Op het Westelijke oorlogstoonel wordt door de geallieerden en Duitschers met afwisselend succes gestreden, zonder evenwel belangrijke wijzigingen in den algemeenen toestand te doen ontstaan.

VOORZORGEN IN DUITSCHLAND.

De vrijliggende landerijen worden zooveel mogelijk in gereedheid gebracht voor het verbouwen van aardappelen enz. Ook het Tempelhoferfeld te Berlijn, bekend door de parades die er altijd op gehouden worden, wordt nu omgeploegd.

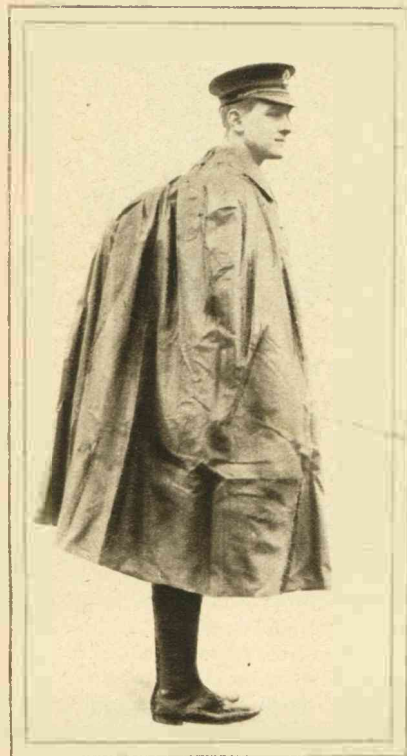
GODSDIENST IN HET DUITSCHE LEGER.

Op verlangen van den Aartsbisschop van Keulen werd voor het westelijke Duitse leger een kapel-auto gebouwd. De gelden welke daartoe noodig waren zijn door de „Kölnische Volkszeitung“ ingezameld. De foto is genomen op 't oogenblik, dat de auto aan den Kardinaal von Hartmann in het Aartsbischoppelijk paleis werd afgeleverd.

BARON STEPHAN BURIAN VON RAJECZ, de nieuwbenoemde Oostenrijksche minister van buitenlandsche zaken, die een bezoek aan Berlijn en 't Duitse hoofdkwartier heeft gebracht.

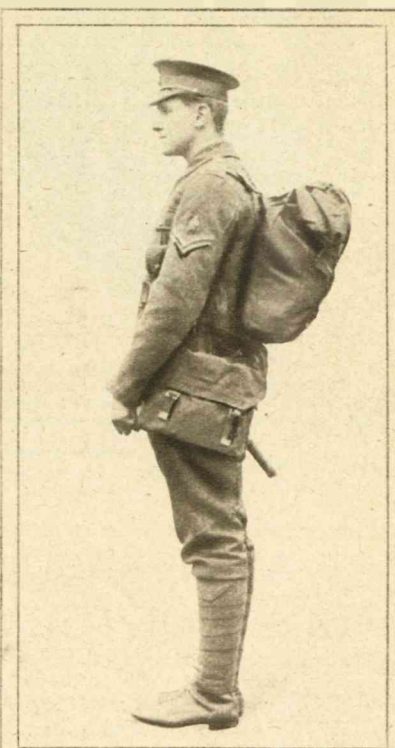
DE ENGELSCH TROEPEN NAAR EN IN VLAANDEREN

DE UITRUSTING DER PAS
GELANDE ENGELSCH
ARTILLERISTEN.
TEGEN REGEN BESCHERMD.

DE LANDING DER NIEUWE ENGELSCH TROEPEN.
In de vorige week is de verschepping naar Frankrijk begonnen van het nieuwe Engelsche leger. Honderd-
duizenden soldaten zijn volgens de berichtgevers in Håvre in de meest volmaakte orde aan land gezet.
Onze foto geeft een troep te zien na de ontschepping, op marsch naar de plaatsen achter het front.

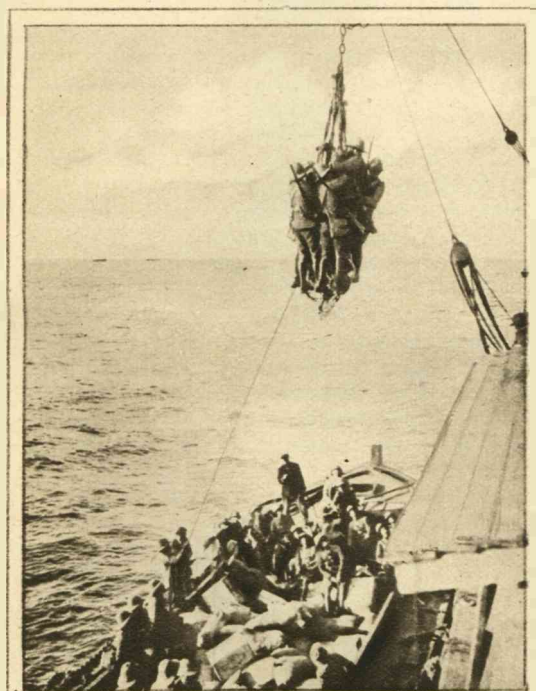

DE UITRUSTING DER PAS
GELANDE ENGELSCH
ARTILLERISTEN.
IN MARSCHTENUUE.

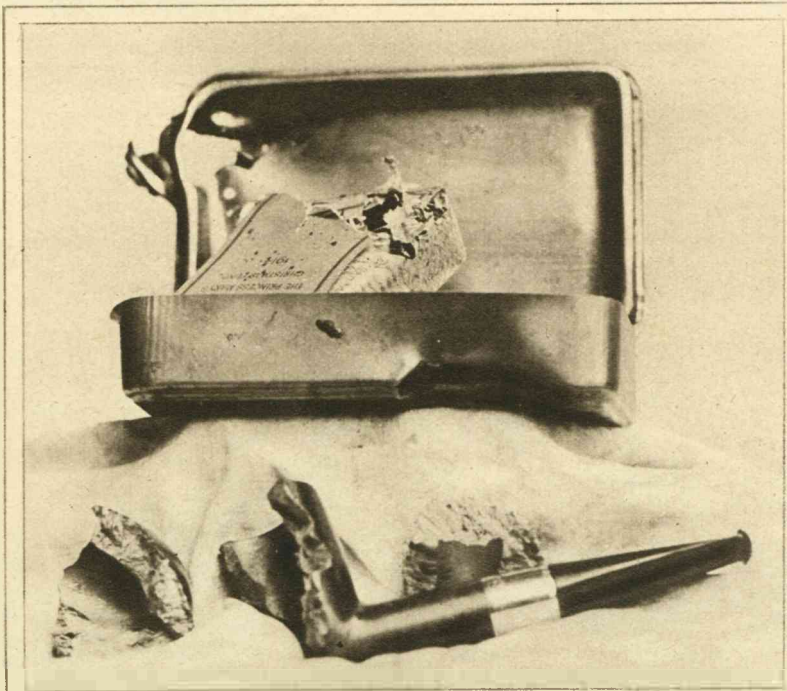
TERUG UIT DE LOOPGRAVEN.

De courantenberichten, afkomstig uit de loopgraven, hebben ons reeds dikwijls de ellendige toestanden beschreven, waaronder de soldaten in en onder den grond leven. Een van de bezwaren, waarmede de mannen het meest kampen, is wel de modder. Bezie maar eens goed onze foto. Hoe vervuild zien deze Engelsche soldaten, wier trots hun goedverzorgde pluimje en gladgeschoren gezicht is, er na een verblijf van een paar dagen in de loopgraven uit.

HOE DE MANNEN AAN LAND WORDEN
GEBRACHT.

Waar de haven niet diep genoeg is voor de groote schepen, worden de mannen in kleine booten overgeladen en zoo aan land gebracht.

DOOR „PRINCESS MARY'S GIFT" GERED.

Men herinnert zich de Kerstgift die de Engelsche soldaten aan het front met Kerstmis van Princess Mary hebben ontvangen en waarvan wij in ons blad indertijd een foto hebben gegeven. Deze „box" heeft een der soldaten het leven gered. Een kogel kwam juist op de doos, ging door de tabak, sloeg de pijp kapot en vloog aan den anderen kant er weer uit.

ENGELSCH VERPLEEGSTERS A. H. FRONT.

De Engelsche vrouwen trachten zich ook verdienstelijk te maken in den oorlog. Voortdurend gaan er nieuwe ambulances naar het front. De dames zijn gekleed in een speciale uniform en werken zoowel in de hospitalen als op de gevechtsterreinen.

STEUNPENNING.

Te Utrecht is een comité gevormd, waarvan de heer R. T. Baron Krayenhoff secretaris-penningmeester is, welk comité zich ten doel stelt het verkoopen van een Steunpenning, die naar de modellen van J. C. Wierneke uitgevoerd is door de Kon. Utrechtsche Fabriek van C. J. Begeer. De netto opbrengst van den verkoop komt ten bate van het Steuncomité.

OP ADVIES VAN DEN DOKTER

Dokter, er is een nieuwe patient.

Dokter Hoorn is met haar in de polikliniek en vraagt of u dadelijk bij hem komt.

Ik, dokter Rudolf Vogel, was op dit oogenblik inwonend assistent in het krankzinnigengesticht te D. Ik begaf mij naar de polikliniek.

„Ha, amice,” begon Dokter Hoorn, de geneesheer-directeur van het gesticht, „we hebben hier een nieuwe patient. Een jonge vrouw, die aan groothedswaanzin lijdt. Ze spreekt over diamanten en goudmijnen enz. Let eens op haar pupillen. Zeer ongelijk! Ongeneeslijk, natuurlijk!”

Ik zette mij neer en maakte mijn notities. Alle patienten van dokter Hoorn waren „ongeneeslijk, natuurlijk!” Mijn belangstelling werd gewekt door de schoonheid en het beschaafde uitzicht van de jonge vrouw. Ze was armelijk gekleed en haar haar zat zeer slordig, doch haar bijzonder net voorkomen en haar goede manieren (zoo ongewoon bij de arme patienten die ons gesticht bezochten) deden mij vermoeden dat deze vrouw betere dagen gekend had.

„U weet zeker, juffrouw Batels,” zei dokter Kroon op zijn zachten, overredenden toon, waarmee hij steeds zijn patienten aansprak, „u weet zeker waar u thans is? Niet? Wel u is in een inrichting voor zenuwlijders. Dit...”

„Toch niet in een krankzinnigengesticht?” riep zij uit. „Dat is onmogelijk!”

Ze zag er zeer bekoorlijk uit met haar blos van verontwaardiging en haar stralende oogen, waarin zij tevergeefs poogde de tranen terug te dringen.

„Wel, juffrouw Batels,” antwoordde dokter Kroon geruststellend, „wees maar niet boos. Als blijkt dat uw mededeelingen juist zijn, dan kunt u in een paar dagen weer vertrekken. Ondertusschen, deze certificaten zijn volkomen in orde; ik ben dus verplicht u voorloopig hier te houden.”

„Arm ding,” zei hij, zich tot mij wendende. „Groothedswaanzin zooals ik je reeds zei. Noteer dat en neem vooral notitie van de ongelijkheid der pupillen.”

Ik was voorbeschikt om meer aandacht aan haar pupillen te besteden, dan ik op dat oogenblik wel vermoedde. Nu zag ik alleen den droevigen, smeekenden blik in haar oogen, toen zij het vertrek verliet.

Een paar dagen later door den tuin loopende, hoorde ik op de piano in de conversatiezaal de sonate pathétique van Beethoven spelen. Beethoven is nu juist niet wat men gewoon is in een armengesticht te hooren. Het was juffrouw Batels die speelde en ze deed het onberispelijk.

Het kwam misschien door den heerlijken zomerdag, door de bijen die zoemden over de rozen, door de koerende duifjes, door honderden andere dingen in de mooie natuur; ik weet het niet, doch ik liep voort met het beeld in mijn hart van een meisje aan de piano met dwepende bruine oogen, een massa mooi zacht haar en een paar blosjes op de wangen. Wat ik ook deed, ik kon dit visioen niet meer kwijtraken.

„Mevrouw Delmeier om u te spreken, mijnheer,” zei de portier. De goden waren mij gunstig; de juiste persoon om mij raad te verschaffen was daar aangekomen.

Mijn zuster Adeleida, mevrouw Delmeier, is een schat. Zij heeft een beter leventje dan ik, hoewel ook ik financieel niet te klagen heb. Adeleida en haar man zijn echter „globe-trotters” en dus zelden thuis. Nu was ze plotseling in de stad gekomen en had zich dadelijk naar mij toe begeven.

IN DEN GROND GEBOORD.

De geredde bemanning van het Engelsche stoomschip „Durward”, dat door den Duitschen onderzeeër „U 19” tot zinken is gebracht.

KAPITEIN
A. HACKSTROH.

Kapitein A. HACKSTROH, uit 's-Gravenhage, die onlangs bij een auto-ongeval om het leven is gekomen. — De heer C. G. VERWIEL hoopt op 6 Februari a.s. den dag te herdenken, waarop hij vóór 25 jaar tot Burgemeester van Besoyen werd benoemd. — Mejuffrouw ANNA OOYMAN herdenkt 30 Januari het zeldzame feit, dat zij 35 jaren lang bij de familie Simons in Den Haag werkzaam is. Meij. Ooyman, een hooggeachte vriendin der familie, is tot op heden gezond en altijd bezig.

C. G. VERWIEL.

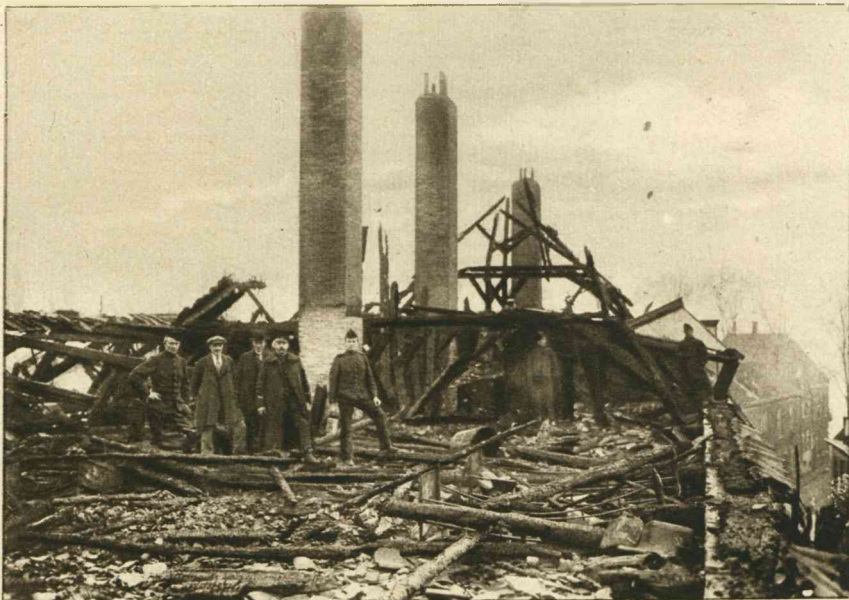

MEJ. A. OOYMAN.

KAZERNEBRAND TE 's-HERTOGENBOSCH.

De vorige week is er brand uitgebroken in de Mortelkazerne te 's-Hertogenbosch, waar ongeveer 400 artilleristen vertoefden. Geen hunner bekam eenig letsel. Bovenstaande foto geeft de kamer, waar de brand is uitgebroken.

KAZERNEBRAND TE 's-HERTOGENBOSCH.

Wat er van de kazerne is overgebleven.

STEUNPENNING.

Voorzijde van den penning (zie de foto links) „Je maintiendrai” de fiere wapenspreuk is verzinnebeeldt door den tot verweer bereid zijnden Nederlandschen leeuw in den Hollandschen tuin, waarop de golven, die de van buiten dreigende gevaren verbeelden, beuken. Keerzijde (zie bovenstaande foto) de vredespalm in de as, aan den voet gedekt door den vuurslag, symbool der hooge gedachte, ter weerszij bloeiende en vruchtdragende oranjetakken. Op het blad van den vuurslag staat: „Steunpenning 1914”, hetgeen de bedoeling van den penning nader aanduidt.

Overtuigd dat ze beter op de hoogte was van haar sekse dan ik, begon ik haar, zodra ze gezeten was, alles omtrent de krankzinnige jonge vrouw te vertellen, mijn eigen krankzinnige liefde niet verzwijgende, en vroeg haar mij met haar raad bij te staan.

Mijn zuster is zeer spotziek; ze lachte me ronduit in mijn gezicht uit, toen ze hoorde dat ik verliefd was, alsof dat nu zoo om te lachen is. Ze verwaardigde zich niet iets te zeggen of te vragen over de krankzinnigheid van het meisje, negeerde dit onderwerp totaal, alsof dokter Hoorn reeds niet dagen te voren met nadruk op de „ongelijke pupillen” gewezen had. Het eenige wat mijn zuster vroeg was, of ze het meisje eens zien en spreken kon. Ik knikte toestemmend en ze begaf zich toen naar de conversatiezaal, terwijl ik mij een oogenblik zette om eens wat te lezen in een nieuw vakboek, dat mijn zuster (goeie meid!) voor mij uit het buitenland had meegebracht. Ik was juist geheel verdiept in mijn studie, toen het boek mij onverwacht uit de handen gerukt werd. Het was Adeleida. „Mijn beste jongen,” riep ze vrolijk uit, „ik ben erg blij dat je mij in kennis gebracht hebt met zoo'n lief meisje als Agnes Viljoen.” „Juffrouw Batels,” verbeterde ik. „Onzin,” antwoordde ze. „Ze heet Agnes Viljoen en niet juffrouw Batels. O, je hoeft me niet tegen te spreken, Dolf, dat leidt toch tot niets. Ze heeft mij haar geheele geschiedenis verteld en dat heeft mij volkomen overtuigd. Ze is niet gek, ze is geen juffrouw Batels, ze is alleen het slachtoffer van een paar doortrapte schelmen.” „Maar mijn lieve meid,” zei ik, „dat is alles heel aardig en voldoende voor jou, maar daar kan een dokter zich niet mee tevredenstellen. Een belangrijk symptoom, „ongelijke pupillen” is door dokter Hoorn onbetwistbaar vastgesteld.” „Loop rond met je ongelijke pupillen,” riep mijn ongehoovige zuster lachend uit. „Wat maal ik om haar pupillen? „Laten we hierover nu maar niet verder redekavelen. Ze is natuurlijk abnormaal. Welnu, wat weet je van haar geschiedenis? Ze heeft je zeker van haar goudmijnen in Zuid-Afrika verteld, is 't niet?” „Wel, Agnes Viljoen vertelde me het volgende: Ze is een wees, een Zuid-Afrikaansche. Een weinig geld, haar door haar ouders nagelaten, stelde haar in staat naar Europa te komen en in de muziek te gaan studeeren. Heb je haar hooren spelen, wel? Het was goddelijk!” „Haar spelen doet hier niets ter zake! Ga voort met je verhaal!”

„Houd je stil! Welnu, ze heeft drie jaar gestudeerd aan het Conservatorium en is toen naar de Kaap teruggekeerd. Kort na haar aankomst aldaar had ze het geluk in kennis te komen met een der mijnmagnaten aan den Rand, zekeren heer Murgatros, die een gezelschapsdame zocht voor zijn dochter. Ze nam de betrekking aan en de oudelui werden weldra zeer aan haar gehecht, terwijl de beide jonge meisjes als zusters met elkander omgingen. Toen kwam er een groot verdriet in haar leven. Het is zoo recent dat ze er nu nog om huilde, het arme kind. Haar zuster, zooals ze haar noemde, en haar aangenomen moeder stierven beiden plotseling aan moeraskoorts, en Murgatros, die reeds eenigen tijd sukkelende was, overleefde dezen dubbelen slag niet en liet haar als eenig erfgenaam van al zijn bezittingen achter. Kort daarop verliet ze Zuid-Afrika om naar Europa terug te gaan. Tijdens den overtocht leerde zij het echtpaar Batels kennen. Zij, bedroefd en zonder vrienden, was weldra zeer bevriend met deze menschen, die allerliefst voor haar waren en haar uitnodigden in Rotterdam eenigen tijd bij hen te blijven logeeren. Een week later werd ze hier binnengebracht, ondanks haar protest. Dit is de geschiedenis, en als er nog eenige rechtvaardigheid in Holland bestaat, dan moet ze zoo spoedig mogelijk worden vrijgelaten. Ik zal ten minste alles in het werk stellen om dit te bewerkstelligen.”

„Tut, tut, vergaloppeer je niet!” antwoordde ik. „Kijk, hier zijn de officiële documenten, door twee

Rotterdamsche geneesheeren onderteekend. Luister wat ze schrijven: Lijdt aan grootheidswaanzin, verbeeldt zich rijk en ongetrouwd te zijn, noemt zichzelf Agnes Viljoen, doch is de vrouw van Jacob Batels en leeft met haar echtgenoot in behoeftige omstandigheden. Waar blijf je nu met je beweringen?"

„En ik geloof niet dat ze gek is. Aha, dat zal 't zijn!" „Wat zal 't zijn? Praat een weinig duidelijker, bitte!" „Ik zie de heele truc! De dokters zagen werkelijk de vrouw van Batels. Zij speelde voor gek. Klaarblijkelijk hadden ze in een volksbuurt een paar kamers gehuurd voor dit doel. Toen ze eenmaal de certificaten hadden, hebben ze juffrouw Viljoen mogelijk in bewusteloozen toestand naar dit tweede verblijf gebracht, haar van andere kleeren voorzien, en haar op deze certificaten onder de hoede van een wijkzuster naar hier laten brengen."

„Wat 'n fantasie! 't Is om te lachen, ha, ha, ha!" riep ik uit.

„Jij licht nou overal om!" antwoordde mijn zuster vinnig. Ik meen zelfs dat ze er „idiot" op volgen liet. „Luister, de zaak kan gemakkelijk opgelost worden. Ik ga dadelijk naar Rotterdam, naar die twee stadsdokters, en breng ze in mijn auto hierheen. Dan zullen we zien of Agnes werkelijk de vrouw van Batels is of niet."

Zoo gezegd, zoo gedaan!

Ze kwam spoedig met mijn beide Rotterdamsche collega's terug en ik had een onaangenaam en toch gelukkig kwartiertje, toen de beide heeren eenstemmig verklaarden onze patiente nooit te voren gezien te hebben.

Ik heb al mijn best gedaan dat misdadige echtpaar Batels (als ze werkelijk zoo heetten) op te sporen, doch tevergeefs. De avonturiers waren gevlogen met meeneming van Agnes' juweelen, geld en andere waarden.

Kort daarop begon de zomervacantie en ik besloot mijn slimme zuster, die nu met haar man weer in Zwitserland vertoefde, eens te verrassen. Ik reisde dus naar Andermatt waar ze zich bevonden; doch toen ik te Belle Vue aankwam, vernam ik tot mijn teleurstelling dat ze dienzelfden dag naar de Furka gegaan waren. Het was te laat om ze nog te volgen; ik besloot dus tot den volgenden morgen te wachten.

Des anderen daags liet ik mij naar boven rijden tot waar de weg zigzag hooger gaat. Hier steeg ik uit en besloot verder den weg te wandelen.

„Hallo! wat is dat?" riep ik uit, toen ik langs het pad naar boven keek. „Een paard op hol? En die laffe Zwitser is van den bok gesprongen! Er is geen houden aan! Wat, ze komen hierheen! Groote hemel, er zitten dames in het rijtuig, ik moet ze trachten te redden!"

Niet licht zal ik de botsing vergeten, die daarop plaats greep: een vreeselijke schok, toen sloeg ik tegen den grond, bewusteloos. Spoedig kwam ik echter weer bij

Rechten erven H. Berssenbrugge

J. H. SPEENHOFF, de bekende dichter-zanger, hoopt 13 Februari a.s. zijn 121½-jarig jubileum te vieren (foto H. Berssenbrugge)

EEN MILITAIR KWARTET.

Van het fort a. d. St.-Aagtendijk ontvingen wij bovenstaande foto van het militaire kwartet, dat zoo velen militairen reeds een genotvollen avond heeft bezorgd en zich steeds gaarne beschikbaar stelt op forten en in garnizoenen te concerteeren. De namen zijn van l. n. r.: K. Coenen, J. Biederman, E. J. von Duinen, M. Kinsbergen Jr.

EEN SCHADUW UIT HET VERLEDEN

(Slot).

Ze deed hierop de deur open en John stapte de kamer binnen, waarna zij de deur weer sloot. Aan het tegenovergestelde gedeelte van het vertrek zag hij op een rustbed een man liggen. Door de schemering, die in de kamer heerschte, kon hij niet zien of de man jong of oud was, en zelfs toen hij vlak bij hem stond, kon hij onmogelijk den leeftijd van dit menschelijk wrak bepalen. De man was vreeselijk vermagerd en scheen in het laatste stadium van een ongeneeslijke ziekte te verkeer.

De zieke man wees Pendergast een stoel in zijn nabijheid aan.

„Mijnheer Pendergast," begon hij, „mijn zuster heeft mij alles verteld: uw raadselachtige droom, uw komst hier, uw vreemde vangst en eindelijk uw even zonderlinge kennismaking met haar." — Pendergast knikte.

„U kent mij niet," ging de zieke voort. „Onze familienaam is Carnforth."

„Ja?"

„Is u niet verbaasd?"

„Ik heb nooit te voren den naam Carnforth gehoord," antwoordde de ander. „Waarom zou ik dan verbaasd zijn?"

Howard Carnforth rees met moeite op en keek zijn bezoeker ongelovig aan.

„Nooit gehoord?" herhaalde hij verwonderd. „Ken je dan de geschiedenis van je voorouders niet?"

Pendergast schudde het hoofd.

„Heb je dan nooit gehoord van den twist die er gerezen is tusschen onze beide families? Weet je dan niet van den vloek die op onze familie gebracht is door een mijner voorvaderen, doordat hij den echtgenoot van een uwer voorouders doodde en diens erfrecht stal?"

„Het is alles nieuw voor mij," antwoordde Pendergast, „en wat den vloek betreft..."

„Daaraan geloof u niet, zie ik."

Pendergast lachte. „Neen, niet als hij eeuwen oud is."

„Welnu, luister dan naar mij. Toen John Carnforth in het jaar 1631 een uwer voorvaderen doodde, vervloekte diens vrouw hem en ons geheele geslacht." Toen, zich zoo veel mogelijk oprichtende, riep hij met bevende stem uit: „De vloek, dien zij uitte, was dat ieder lid van ons geslacht zou sterven vóór zijn dertigste jaar. Ze zijn allen voor dien leeftijd gestorven. Ik ben nu aan de beurt en dan mijn zuster."

„Neen," kreet Pendergast van zijn stoel opstaande, want hij voelde een rilling hem langs den rug loopen, „dat kan ik niet gelooven, dat is te wreed!"

„Wreed, maar waar!" ging Carnforth voort. „Ik ben nu negen en twintig, Elizabeth, mijn zuster, twee en twintig. Het is waar! Het is al die eeuwen waar gebleken. Al mijn voorvaderen huwden, behalve ik, en niet een van hen bereikte den leeftijd van dertig jaar."

„En toch, rondit gezegd," beweerde Pendergast, „kan ik aan dien vloek geen waarde hechten. Al uw familieleden zijn gestorven uit een ziekelijke vrees voor de vervloeking, een soort auto-suggestie, en dit is ook met u het geval." Carnforth scheen niet overtuigd.

„Is u mij niet vijandig gezind?" vroeg hij angstig.

„Niet in het minst," antwoordde John. „En," ging hij opgewekt voort, „is er geen middel om van den vloek verlost te worden?"

„Ik weet het niet," was het moedeloos bescheid. „Soms tijds denk ik, er moet een middel zijn. Ik geloof dat die kist daar wel een oplossing zou geven, doch niemand durft haar openen."

Pendergast keek in de aangewezen richting en zag een met ijzer beslagen kist in een hoek van het vertrek staan.

„Waarom durft men ze niet openen?" vroeg hij.

„Omdat de familielegende zegt, dat ieder die haar opent, binnen een maand zal sterven."

„Heeft iemand het al eens geprobeerd?"

„Niet in mijn tijd. Ik heb geen recht om iemands leven in de waagschaal te stellen, en bovendien is de sleutel verloren geraakt."

„John Carnforth moet wel een schurk van een kerel geweest zijn, om zulke maatregelen te treffen," merkte Pendergast op.

„De sleutel werd bij zijn dood niet gevonden, maar ik geloof dat het degene is, die door u is opgevist met het portret der jonge vrouw, die John's vrouw had moeten worden."

„Had moeten worden?"

„Ja, want dat gebeurde niet, zij trouwde uw voorvader."

„En hij zwoer wraak, denk ik, en wierp den sleutel in het water."

„Ja, of verloor hem," zei Carnforth. „Hij verdrong twintig jaar later op denzelfden dag waarop hij uw voorvader vermoord had."

„Misschien kan ik met den sleutel de kist openen. Geeft u er mij permissie voor? Ik ben niet bang voor vervloeking."

En Pendergast knielde voor de kist neer. Na een paar vergeefsche pogingen gelukte het hem den sleutel om te draaien en voor het eerst sedert drie eeuwen ging het deksel

en zag dat ik langs den weg lag. Bij mijn eersten oogopslag bemerkte ik bovendien dat ik de eenige was, de inzittenden waren dus onverlet gebleven.

„Heb je pijn, Dol? Zeg het gauw, jongenlief?"

Het was mijn zuster. Zij was juist weer van de Furka teruggekeerd. Ik had kunnen begrijpen uit haar gewoonten, dat ze geen vier en twintig uur op dezelfde plaats zou blijven en mij den tocht naar boven kunnen sparen, maar... dan lagen zij en haar gezellin, juffrouw Viljoen, misschien verpletterd in den afgrond.

„Pijn?" herhaalde ik. „In het geheel niet. Au, mijn voet!"

Het liep vrijwel los. Ik scheen den voet verstuikt te hebben. Tusschen de beide dames in, werd ik hinkende naar een kleine herberg in de nabijheid gebracht, totdat er een draagbaar kwam om mij naar mijn hotel te vervoeren. Daar werd mijn voet verbonden, doch ik moest eenige weken blijven liggen. Al dien tijd had ik gezelschap van de beide dames, die hun reisplan geheel veronachtzaamden. Agnes zei me dat ze er niets om gaf.

Eindelijk was ik zoover hersteld dat ik aan den arm van een der dames en met een flinken stok in de hand een kleine wandeling kon doen.

Op zekeren dag werd ik vergezeld door Agnes.

„Ik zal spoedig weer beter zijn en dan is het voor mij tijd om terug te keeren en... en dan zal je me wel weer spoedig vergeten zijn, juffrouw Viljoen," zei ik wel wat onhandig.

Ze keek mij guldig aan; de kleine heks begreep wat er komen zou.

„Ik zal u niet vergeten! U heeft ons het leven gered. We zouden zeker zonder uw tijdige hulp in den afgrond zijn gestort. Bovendien is er nog een ander voorval, dat ik nimmer vergeten zal."

„O, Agnes, wees niet zoo hard voor mij. Laat het verleden rusten. Wees niet wreed! Ik bemin je, maak me tot den gelukkigsten man ter wereld."

„Zwijg mijnheer, of ik neem je stok af en laat je hier hulpeloos staan."

Luister eens naar mij. Ik heb zeer veel bezwaar om te trouwen.

Je weet, ik was eens patient in een krankzinnigen-gesticht, mijn pupillen zijn ongelijk. Apropos, dat waren ze al toen ik nog een kind was. U zult toch als specialist in zenuwziekten een meisje met zulke ongunstige antecedenen als ik niet kunnen veroorlooven een huwelijk aan te gaan?"

„Zeker," antwoordde ik vroolijk. „Mijn advies als specialist is dat u dadelijk trouwt... met mij!"

„Ja," zuchtte ze komisch, „tegen het advies van zulk een autoriteit durf ik niets inbrengen. Maar, Rudolf," voegde ze er aan toe, „zeg dan die betrekking in dat afschuwelijke gesticht vaarwel!"

omhoog en scheen het daglicht op eenige bundels netjes saamgebonden documenten en verscheidene zware zakken.

„Nu is het aan u," zei Pendergast oprijzende, „om in deze documenten de oplossing der kwestie te zoeken. Als deze zakken goud bevatten, is hier een fortuin aanwezig."

De documenten bestonden hoofdzakelijk uit particuliere brieven van John Carnforth, voor de tegenwoordige generatie van geen waarde. Eindelijk vonden zij evenwel een stuk door John onderteekend, waarin van zijn misdaden, den vloek, en zijn boetedoening gesproken werd. De zakken bevatten goud en vertegenwoordigden het bedrag dat Carnforth gestolen had van de Pendergast-familie. Hij beval dat geld aan de rechthebbenden terug te geven, opdat de vloek van zijn nabestaanden zou worden opgeheven.

„Zoo," zei Elizabeth, „al dit geld is dus uw eigendom, mijnheer Pendergast."

„Onzin," sputterde hij. „'t Is al te dwaas."

Howard Carnforth was echter van hetzelfde gevoelen als zijn zuster en drong erop aan, dat Pendergast dit geld als zijn rechtmatig eigendom zou aanvaarden.

„Het is uw plicht dit geld te nemen, mijnheer Pendergast," zei Elizabeth. „U móet het nemen."

„Welnu," besloot hij van de een naar den ander ziende, „als het u eenige voldoening geeft, dan zal ik dit geld aanvaarden, maar..."

Howard greep een zijner handen en Elizabeth de andere en drukte ze vol dankbaarheid.

„Maar," ging Pendergast voort, naar het meisje ziende, wier hand hij stevig vasthield, „ik verlang dat je het met mij deelt, met mij deelt als mijn vrouw. Ik weet wel, mijn aanzek is plotseling, lijkt misschien overhaast, omdat we elkander eerst een paar uur kennen; doch, Elizabeth, ik bemin je al weken lang, ik bemin je al van af het oogenblik dat ik je zag in mijn droom."

Elizabeth boog blozend het hoofd, doch trok haar hand niet terug. Howard's gelaat was opgewekt en wel tien jaar jonger. Hij staarde vol verwachting zijn zuster aan, nieuwsgierig haar antwoord te hooren.

„Ik behoef hierin niets te zeggen, zuslief," zei hij. „Ik geloof dat mijnheer Pendergast je bemint. Hij heeft een open gelaat. Onderzoek je eigen hart en doe wat dit je zegt."

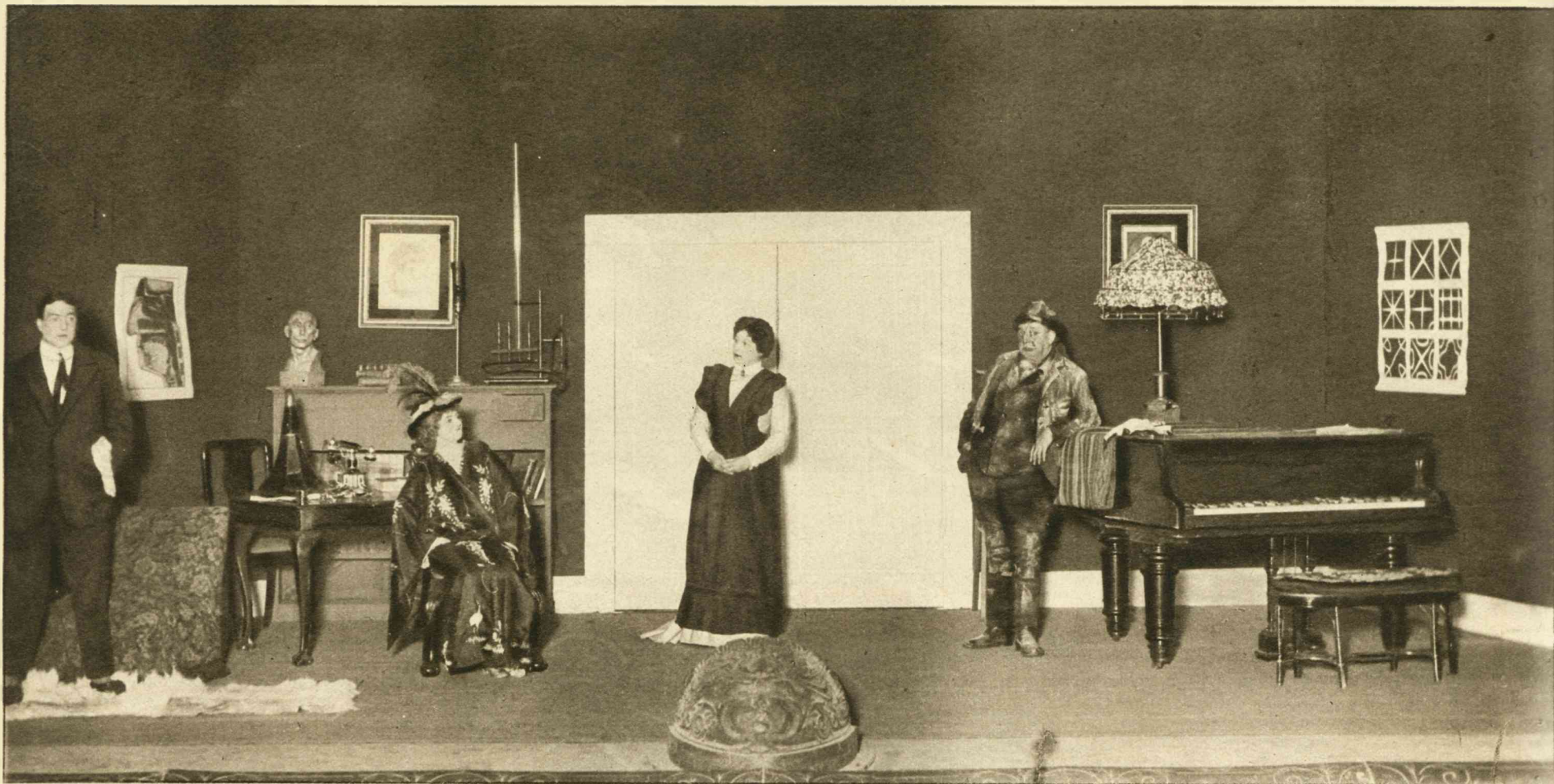
Elizabeth zag Pendergast aan en gaf hem ook haar andere hand.

„Ik geef u mijn hart niet," zei ze. „Het eerste oogenblik dat ik u zag op den weg hebt ge het reeds gestolen."

„En nu, ofschoon ik je naam weet, haat ik je toch niet," hervatte John. „Je bent een slechte profetes geweest, Elizabeth," vervolgde hij lachende, haar in de armen sluitende.

PYGMALION

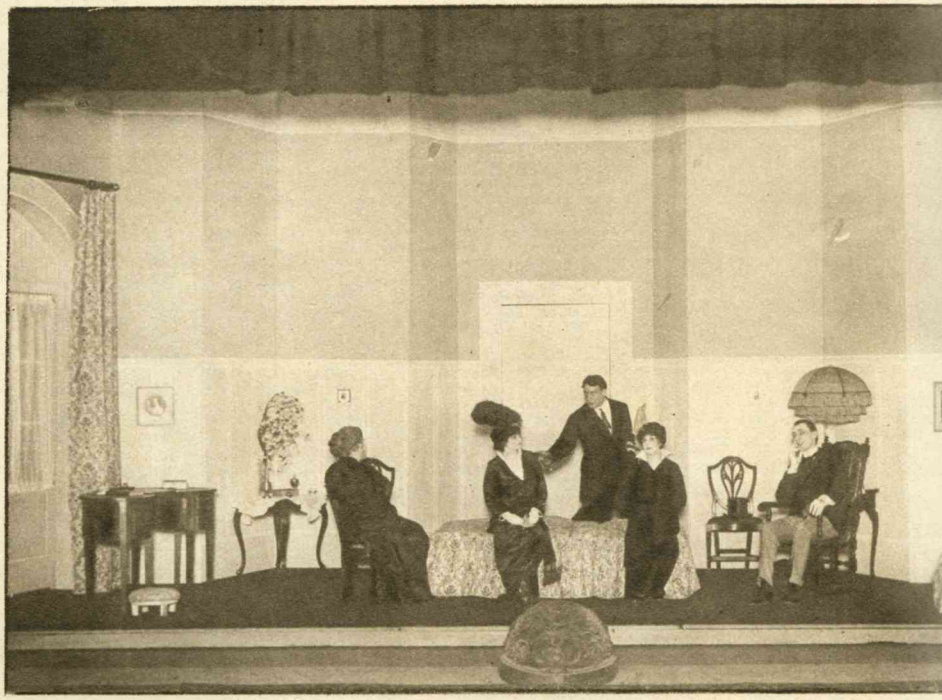
EEN LIEFDESHISTORIE DOOR G. B. SHAW
BIJ HET NEDERLANDSCH TOONEEL

In dit nieuwe stuk van Shaw is er wel wat overeenkomst te vinden met de geschiedenis van Pygmalion, die men in elk klassiek woordenboek ongeveer als volgt verhaald vindt: Pygmalion, koning van Cyprus, kleinzoon van Agenor, een vrouwenhater, die op een door hem zelve van ivoor vervaardigd meisjesbeeld verliefde en Aphrodite smeekte, er ziel en leven in te storten. Toen dit gebeurd was, huwde Pygmalion het meisje, dat bij hem de moeder van Paphus werd. Shaw werkt in zijn stuk de gedachte uit, dat men een Londensch bloemenmeisje voor een hertogin kan laten doorgaan, wanneer men haar maar zuiver kan leeren spreken. Dat er in deze „liefdes-historie” met een slot „waarin ze elkaar krijgen” (iets geheel nieuws voor Shaw), veel levenswijsheid naar voren komt, behoeft nauwelijks gezegd.

1e BEDRIJF, 1e ACTE

SCÈNE UIT HET 3e BEDRIJF.

BETROUWBAARHEIDSRIT

Door de Wielclub „Groningen” is aan de deelnemers der j.l. gehouden betrouwbaarheidsrit per rijwiel door Nederland een feestdiner aangeboden. Zittend v. l. n. r. Georg Hogenkamp, Dunlopmaatsch., Schilperoort, Journalist. L. Brommet, bestuurslid, Cor. Blekemolen, Weltmeister, Henri Meijer, H. Muda, L. de Waard, Jan v. Gent. Staande v. l. n. r. L. de Boer, best.lid. Franssen, (eeln.), J. Haccou, verslaggever Gron. Dagbl., Jaap Eden, v. Meerum Terwogt, Journ., M. Adler, A. Strüber, best.lid, een der motor-contr.rijders, Veltkamp, deeln., Noggerath, biosc., Holtkamp, deeln.

DE EERSTE LIJKKOETS-AUTOMOBIEL IN AMSTERDAM.

Bij de begrafenisonderneming van den Heer N. Sax, Jr., P. C. Hoofdstraat, Amsterdam is een dezer dagen een lijkkoets-Automobiel in dienst gesteld.

Panorama

GEÏLLUSTREERD - WEEKBLAD

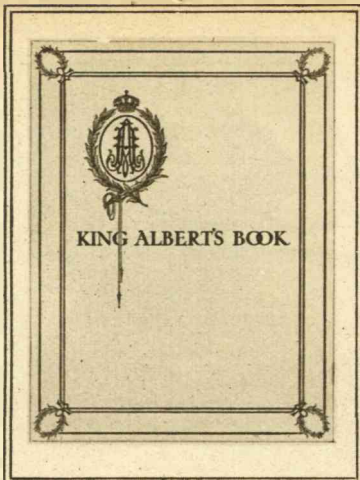
PER KWARTAAL
26 NUMMERS f 1,30

UITGAVE A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, LEIDEN - RED. EN ADM. DOEZASTRAAT 1, TEL. 1.

De lichtgewonden aan het front.

Lichtgewonde Duitsche soldaten, die in de loopgraven voorloopig verbonden zijn, ontmoeten onderweg een droschke, die hen naar de naastbijzijnde verbandplaats zal brengen.

OM VOOR LATER TE BEWAREN

Het al maar door hameren op hetzelfde aambeeld is verdedigbaar, wanneer het ijzer, daarop geplet, dient tot het opbouwen van iets goeds. Wij vreezen dus niet het verwijt van onze lezers, dat wij hun niet genoeg afwisseling geven, wanneer wij het ook in dit Panorama-nummer weer over boeken en hun inhoud hebben en tot het koopen en lezen van boeken aansporen.

Die vrees is des te geringer omdat de werken, welke wij thans gaan behandelen,

zooveel verschillen van degene, die wij vroeger bespraken.

Wij willen het dezen keer hebben over de twee in Engeland verschenen Gedenk-albums, het King Albert's book en Princess Mary's Giftbook.

Deze twee hebben hun punten van overeenkomst, zij zijn toch beide samengesteld uit vrijwillige bijdragen in beeld en schrift, van mannen en vrouwen van beteekenis en hebben den oorlog als oorsprong van hun verschijnen, doch voor het overige zijn zij zóó verschillend, dat er verder van geen vergelijking sprake is.

* * *

Koning Albert wordt in het kamp der geallieerden vereerd als de personificatie van hoge vorstendeugden en de uitverkoren vertegenwoordiger van een dapper volk, dat de zaak der verbondenen, met opoffering van goed en bloed, een niet hoog genoeg te schatten dienst heeft gedaan.

In Engeland en in Frankrijk, evengoed als in Rusland en Servië, erkent men, dat wanneer Koning Albert zich niet op het standpunt had gesteld, dat een schending der neutraliteit van zijn land onder geen voorwaarden door hem zou worden toegelaten en wanneer zijn raadsliden en zijn volk hem daarin niet hadden gesteund, de toestand in Europa er nu heel anders zou uitzien, dan deze zich thans vertoont.

Geen molhoopenstrijd in het Westen, geen verstijvingskamp in het Oosten, geen terugtocht uit Belgrado van Oostenrijk, geen intocht in de Boekowina door de Russen, wanneer Koning Albert, zijn raadsliden en zijn volk „ja” hadden gezegd, inplaats van een krachtig „neen” te doen hooren.

Koning Albert is een figuur geworden, welke boven allen uitsteekt, niet door het dramatisch effect dat hij gezocht heeft, neen door den eerlijken, hoogen en edelen eenvoud, dien hij met werkelijk koninklijke waardigheid getoond heeft. En wij hebben het als een niet genoeg te waardeeren teken van onbevangen inzicht begroet, dat het Duitsche tijdschrift „die Kunstwart” zijn landgenooten er voor waarschuwde, niet door te gaan met de figuren van het Belgische Koningspaar te bespotten of in goedkope grappen belachelijk te maken. Dit is waarlijk een juist oordeel. Want onze bewondering moet niet alleen gaan naar den Koning, die met zijn soldaten meestrijdt op het kleine stukje grond, dat van vijanden nog vrij bleef, doch ook naar de Koningin, die de vrouwentaak, van leed verzachten, onverzwakt voorzet.

Er is over die twee een boek te schrijven....

Neen, laten wij juister zeggen: er is over die twee een boek geschreven, niet door één auteur. Integendeel, honderden van hoogstaande geesten en bekende figuren hebben er aan meegewerkt. En dat boek heeft den naam van den Koning der Belgen tot titel gekregen. Het is 't „King Albert's book”.

Nu weet ge, waarde lezers, wat dit werk bevat en hoe het is samengesteld.

Hoe het is uitgevoerd, willen wij u in korte trekken vertellen, want wij gaan vooral er niet te veel uit aanhalen. Eerlijk gezegd, wij willen u alleen een prikkel aanleggen, welke u zelf tot koopen brengt.

Gij steunt daarmee een goed doel, want de netto-opbrengst van dit boek, dat in Holland f 1.95 kost, is voor het Belgische volk bestemd. Het uiterlijk is eenvoudig: een band van wit linnen, met in groen gestempelde versiering. Voorin het portret van den Koning en dan de inleiding door Hall Caine.

Men heeft het in Holland den Engelschen schrijver kwalijk genomen, dat hij in zijn introductie den naam van de Belgische Koningin zelfs niet heeft genoemd. Dit verwijt is zeker niet zonder grond, doch eerlijkheidshalve moet er aan toegevoegd worden, dat in het boek zelf, herhaaldelijk de verdiensten dezer bijzondere Vrouwe worden gehuldigd. Als eerste bijdrage een facsimile van een brief, door den Engelschen eersten minister Asquith

geschreven. Die brief, welken wij hier reproduceeren, is een hoogst belangrijk stuk. Hij bevat een erkenning en een belofte, voor de toekomst van België van groote waarde.

De Belgen, zoo schreef immers deze Engelsche staatsman, hebben voor zichzelf den onsterfelijken roem gewonnen, welke een volk toehoort, dat vrij-

heid boven gemakzucht, boven veiligheid, zelfs boven leven verkiest. Wij (zoo zegt de Engelschman), zijn trotsch op hun bondgenootschap en hun vriendschap. Wij begroeten hen met respect en met eer. België heeft 's werelds goedheid wel verdiend.

Het heeft ons een verplichting opgelegd, welke wij als natie nooit zullen vergeten.

Wij verzekeren België op heden, uit naam van deze Vereenigde Koninkrijken en van het geheele Engelsche Rijk, dat het tot het einde toe op onze steun, met geheel ons hart en onbeperkt te geven, kan rekenen.

Na deze bijdrage volgen in proza en versvorm, in allerhande talen, ook in notentaal, in kleurendruk en in één kleurige schets de uitingen van een 240 personen, wier namen van algemeene bekendheid zijn.

Wie van het verzamelen van handteekeningen houdt, die zal zijn hart kunnen ophalen, want bijkans alle bijdragen zijn van een reproductie der handteekening van den schrijver voorzien; een aardige gedachte, waarvan de uitwerking aan het boek meer waarde geeft.

Het boek had in Engeland een groot succes. Ook in Nederland werden er vele van verkocht. Een importeur van Engelsche boekwerken verzekerde ons, dat hij alleen aanvragen voor 2400 exemplaren van Nederlanders had.

* * *

Princess Mary's Giftbook is een heel ander iets. Dat zeiden wij niet zonder grond.

Het Engelsche prinsesje, dat met haar Kerstgaven het hart der soldaten en der matrozen, die voor haar vaderland vechten, won, wordt ook hier weer genoemd. En feitelijk moet men dit „Giftbook”, waarvan de opbrengst voor het „Work for Women”-fonds bestemd is, beschouwen als een cadeautje, dat men aan die zelfde soldaten schenkt om hun geest op te beuren en hun afdleiding te bezorgen.

De inhoud is er uiterst geschikt voor. Een typisch Engelsch boek, met al zijn deugden en gebreken.

Maar ondanks den typisch over-chauvinistischen en melodramatischen toon, die hier en daar te veel naar boven komt, hebben wij nog zelden een verzameling verhaaltjes met zooveel genoegen doorgelezen. Het „van alles wat” schijnt het devies bij de samenstelling geweest te zijn.

Wie de alleraardigste humoreske, waarin het recept wordt gegeven voor een aangename vakantie... in bed, gelezen heeft, die zal zich er mee vermaakt hebben, terwijl ernstige bijdragen uit den oorlog als the Ebony Box, wetenschappelijke bijdragen als de Mierenleeuw (the Ant-lion), kinderversjes en wat er meer is, in hun soort goed zijn.

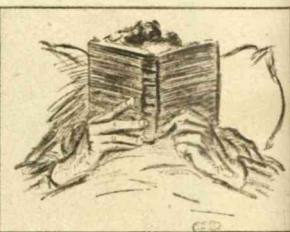
* * *

Er worden voor en door dezen oorlog heel wat boeken uitgegeven.

Wie verstandig is, koopt zooveel mogelijk hiervan, want men sticht zich daardoor een herinneringsbron van groote waarde. Men beware de periodieken en boeken trouw en voege er deze beide werken aan toe. De prijs zal zeker geen bezwaar zijn.

Voor al om onze jongeren, die na ons de gevolgen van dezen krijg en den te verwachten geweldigen omkeer niet in zijn aanvang, doch in zijn uitwerking medemaken, is het intressant en nuttig, vooral om te kunnen nagaan, welke gedachten er in onze tijd tot uiting werden gebracht. Uit boeken, als de hier speciaal genoemden, is deze uiting zoo goed af te leiden, daar zij niet uit één pen stammen, maar de vrucht van vele auteurs zijn. En wanneer men daarbij dan ook de Duitsche en Oostenrijksche gedenkboeken bewaart, dan heeft men zeker een waardevol materiaal.

EEN VACANTIE IN BED

Uit Princess Mary's Giftbook

*The Belgians have won for themselves
the universal sympathy which belongs to a people
who have freedom to ease, to security,
even to life itself. In the hour of their
alliance and their friendship, we salute
them with respect and with love. Belgium
has deserved well of the world. She has
placed us under an obligation which, as a
nation, we shall not forget. We assure her
to-day is the name of this United Kingdom,
and of the whole Empire, that she has earned to
the end of our able-hearted and helpful
support.*

H. Asquith

De brief van Asquith in King Albert's Book

EEN VLUCHTELING

Uit King Albert's Book

VAN HET FRONT DER GEALLIËERDEN

DE VELDTOCHT IN DE SNEEUW.

Wederom heeft het aan de Yser gesneeuwd. Men kan begrijpen, met welke moeilijkheden de soldaten te kampen hebben, wanneer men bovenstaande foto's goed bekijkt. De foto links geeft een drinkplaats voor de paarden, terwijl de rechtsche foto doet zien, hoe de mannen tegen de koude gewapend zijn.

OORLOGS-KRONIEK.

12 Jan. Op het Oostelijke krijgstooneel heerscht een zeer groote koude; de thermometer wijst verscheidene graden onder nul. Ondanks de hevige gevechten verandert ook hier de algemeene toestand niet.

13 Jan. Aan het Westelijke front hebben eenige artillerie-duels plaats; bij de redoute van Perthes wordt heftig gestreden. In de Argonnen werd door de Duitschers aan den grooten heirweg een Fransch steunpunt veroverd. — Uit Oost-Pruisen valt niets nieuws te vermelden. Aanvallen der Russen in Noord-Polen bleven zonder resultaat. In de Karpathen belemmert de ongunstige weersgesteldheid iedere groote actie.

14 Jan. De Franschen maakten op het Westelijke front vorderingen tusschen Cuffies en Crouy; bij Crouy kon de aanval zich evenwel niet ontwikkelen. Op het overige gedeelte van het front kwamen slechts kanonnades en fusillades voor. — Aan het Oostelijke front werden door de Russen vorderingen gemaakt ten Oosten van Rosag, ten Zuid-Westen van Mlava. Op het front Koslow—Buskupi—Zahrzew—Soukha gingen de Duitschers tot het offensief over, dat door de Russen werd afgeslagen.

15 Jan. Op het Westelijke oorlogstooneel slaagden de Franschen er in de loopgraven van de Duitschers te vernielen ten Noordwesten van Fouques-court en ten Noorden van Roye, die pas waren aangelegd. Andere Fransche aanvallen werden afgeslagen. — Aan het Oostelijke front wordt nog voortdurend hardnekkig gevochten, zonder dat evenwel een wijziging in den toestand komt.

EEN OOGENBLIK VERPOOZING.

Fransche soldaten, bezig zijnde met het maken van loopgraven, houden een oogenblik met dit zeker niet gemakkelijke werk op, teneinde door den foto-graaf op de gevoelige plaat te worden vereeuwigd.

16 Jan. Op het Westelijke front maakten de Duitschers enkele vorderingen. Een loopgraaf ten Noorden van Atrecht werd hun door de Franschen ontruikt. — Aan het Oostelijke front valt uit Oost-Pruisen niets nieuws te melden; de Duitsche aanvallen in Polen ten Westen van de Weichsel maken vorderingen. — In den Kaukasus vernietigden de Russen het elfde Turksche legerkorps.

17 Jan. Aan het Westelijke front wijzigt de toestand zich niet noemenswaard; de Duitschers bezetten weer een deel van de loopgraven in de nabijheid van Carency, dat zij 14 Jan. verloren hadden. In de nabijheid van Atrecht maakten de Franschen enkele vorderingen, terwijl verder de dag verliep met kanonnades en van weerskanten ondernomen en afgeslagen aanvallen. — Op het Oostelijke front bleef de toestand onveranderd.

18 Jan. Op het Westelijke front had in Vlaanderen aan beide zijden slechts een artilleriegevecht plaats. Bij Bois-le-prêtre werd een aanval der Duitschers afgeslagen, terwijl in de Vogeezen door de Franschen eenig terrein werd gewonnen. In de Argonnen maakten de Duitschers kleine vorderingen. — Het Duitsche communiqué meldt dat op het Oostelijke oorlogstooneel de toestand over het algemeen ongewijzigd is.

19 Jan. Op het Westelijke front had in de streek van Nieuwpoort slechts een artilleriegevecht plaats. In het Argonnerwoud veroverden de Duitschers enkele Fransche loopgraven. Door sneeuwstormen en een dikke mist in de Vogeezen en den Boven-Elzas zijn de legers aldaar tot werkeloosheid gedoemd. — Aan het Oostelijke front is de toestand vrijwel ongewijzigd ondanks hevige aanvallen van beide partijen.

OP DE LOER.

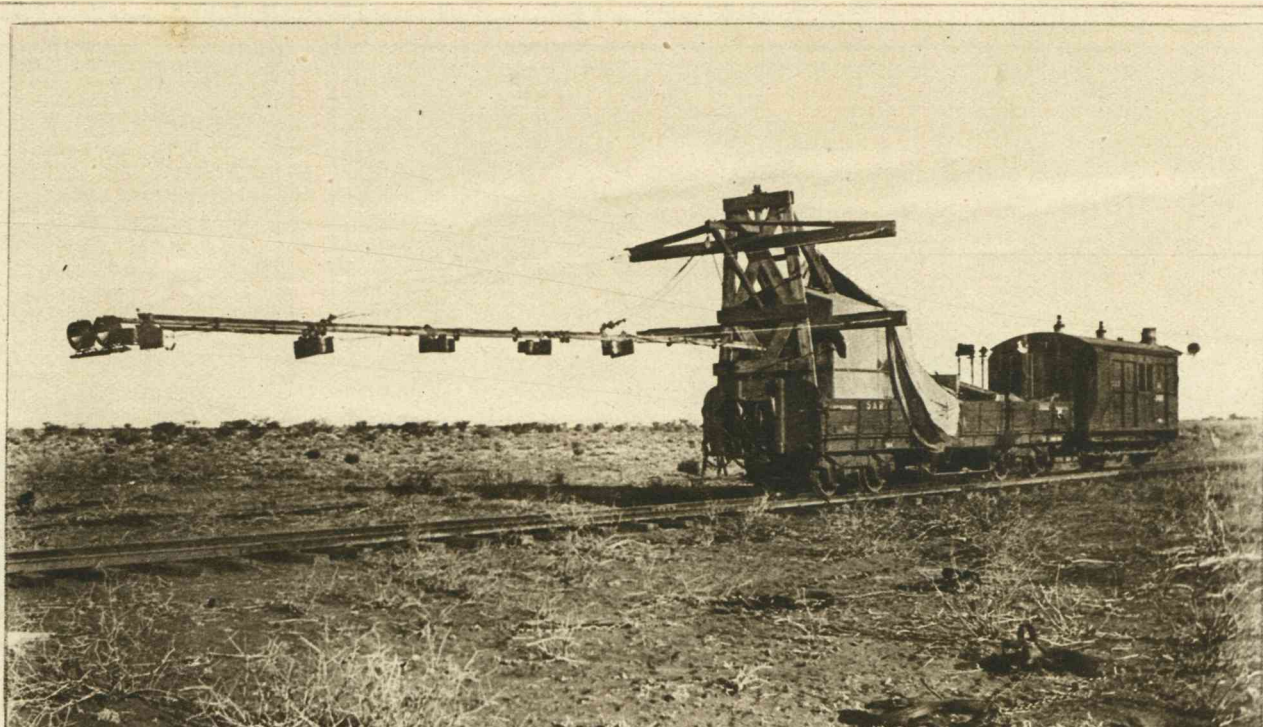
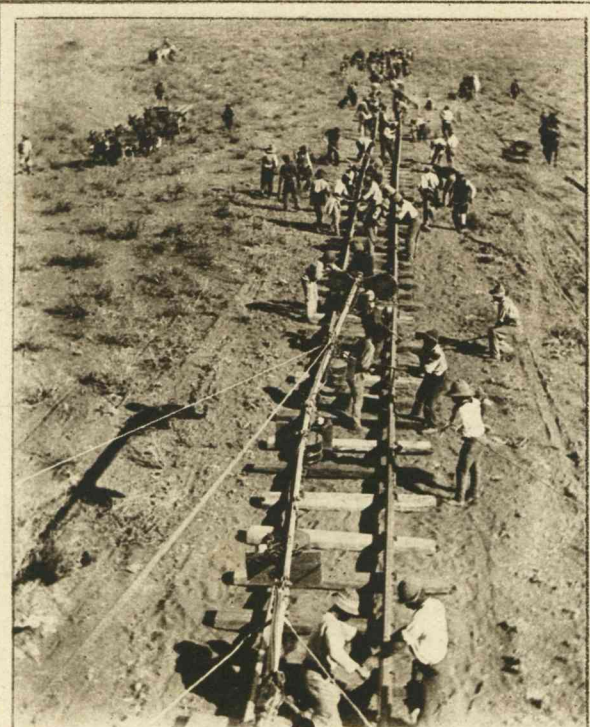
Het kreupelhout biedt den soldaten een uitstekende gelegenheid zich verdeckt op te stellen.

EEN BRIEF NAAR HUIS.

Bij het licht van een klein lantaarntje worden door de mannen in de ondergrondse woningen de berichten naar huis geschreven.

DE OORLOG TUSSCHEN TURKEN EN ENGELSCHEN

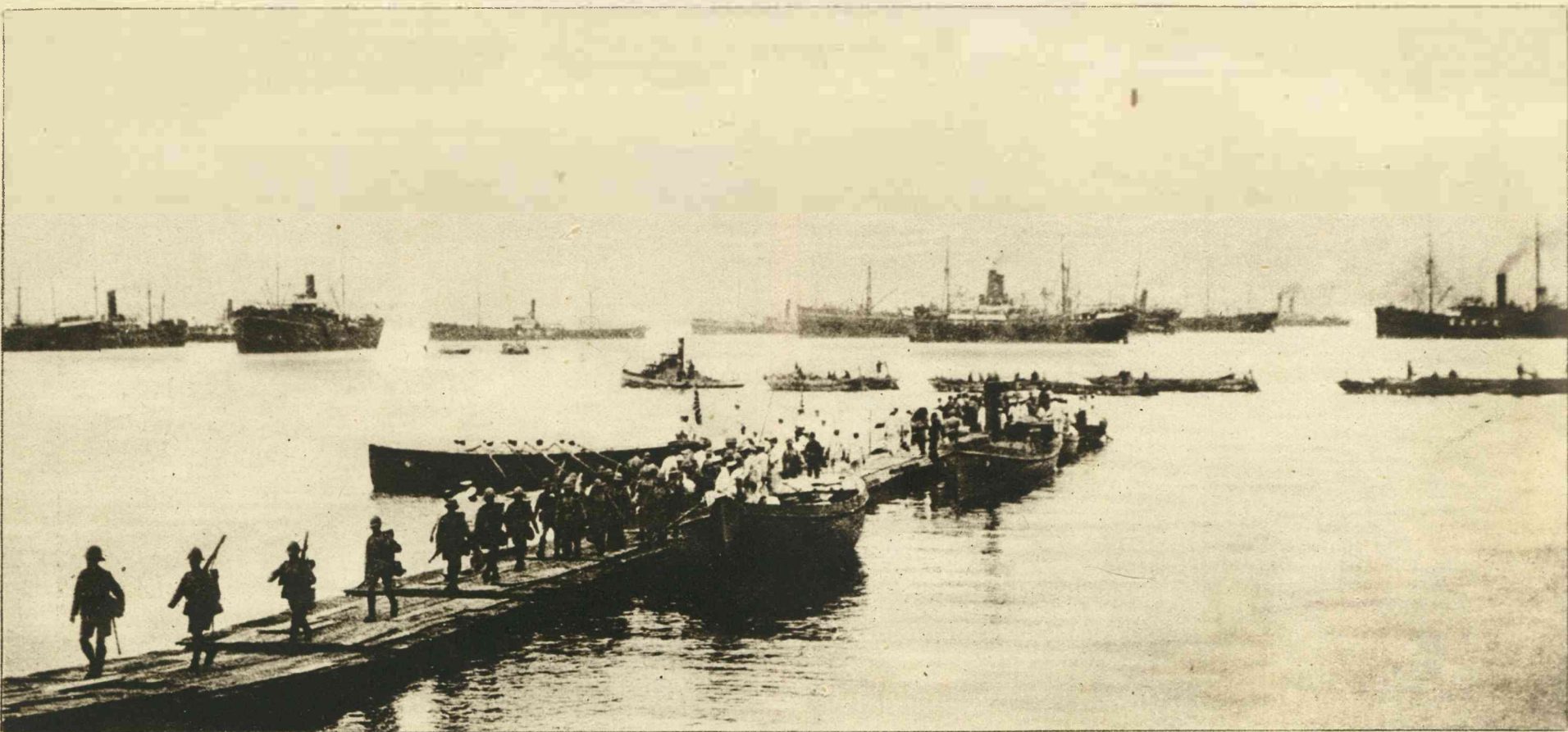
DE AANLEG VAN SPOORWEGEN.

Teneinde voldoende troepen te kunnen aanvoeren, worden er door de Engelschen in Afrika verschillende nieuwe spoorwegen aangelegd. Zij maken daarbij gebruik van een toestel, dat het mogelijk maakt ook des nachts door te werken. Op het reeds klaar zijnde gedeelte rails n.l. staat een verplaatsbare elektrische centrale, die dus naarmate het werk vordert, ook vooruitgerold wordt. Door een praktische uitvinding, die op onze foto's duidelijk te zien is, straalt het licht juist boven het gedeelte rails, waaraan gewerkt wordt. Vooraan aan den „lichtarm" bevinden zich twee zoeklichten, die voor verlichting van het verdere terrein zorgen.

DE TURKEN IN AFRIKA.

Buiten de geregelde Turksche troepen, die volgens de moderne wijze geschoold zijn, ziet men in Afrika ook nog verschillende groepjes, tot wie de moderne wijze van oorlogvoeren nog niet zoo is doorgedrongen. Onze foto links geeft er ons een idee van, hoe deze troepen zijn uitgerust. Op de foto rechts ziet men een Turk, op weg naar het kamp met twee schapen, die waarschijnlijk wel voor het middagmaal bestemd zijn.

DE STRIJD IN HET VERRE OOSTEN.

Door verschillende omstandigheden, en niet in het minst door zijn bondgenootschap met Japan, heeft Engeland beslag weten te leggen op verschillende Duitsche kolonie's. Bovenstaande foto, die wij zoo juist ontvangen, toont ons de landing der Geallieerden in Laos-baai.

PRINS AUGUST WILHELM WEDER HERSTELD.

Prins August Wilhelm van Pruisen, die zooals bekend is bij een auto-ongeluk gewond werd en diensgevolge van het front moest terugkeeren, is nu weder zoover hersteld, dat hij dagelijks mag uitrijden.

DE COMMANDANT VAN MAESEYCK.

Een der plaatsen, vanwaar wij berichten krijgen uit België, is het plaatsje Maeseyck, vlak tegen onze Limburgsche grens. Onze foto geeft den Duitschen comm. Kol. von Rosen met zijn staf.

DUITSCHER MUZIEK IN BELGIË.

De Belgische straatjeugd luistert naar de muziek van de Duitsche muzikanten.

VERBRANDINGSOFENS.

In Oostenrijk zijn er verschillende verbrandingsovens gebouwd, waar de lijken worden verbrand, teneinde epidemiën te voorkomen.

BARON BURIAN TE BERLIJN.

De nieuwbenoemde Oostenrijksche minister van buitenlandsche zaken, Baron Burian (links op de foto), wandelt in de straten van Berlijn met den Oostenrijksch-Hongaarschen gezant.

MEVR. S. K. DE BRONOVO,
1e Directrice 1865—1887.

Den 4en Februari a.s. viert het Diaconessenhuis te 's-Gravenhage zijn vijftig-jarig bestaan. Dit huis is algemeen bekend onder den naam Bronovo. Ieder Hagenaar, en ook velen buiten den Haag, kennen dezen naam; zonder allen te weten, wat die naam eigenlijk beteekent. In 1865 werd het Haagsche Diaconessenhuis opgericht op initiatief van enkele Dames, onder wie Mevr. Groen van Prinsterer en Jkvr. Quarles van Ufford. Zij vonden Mejuffrouw S. K. de Bronovo — later Mevrouw de Bronovo genoemd — bereid op te treden als Besturende Zuster. Vandaar de naam Bronovo. De Diaconessen-Inrichting heeft zich in de 50 jaren aanzienlijk uitgebreid. Haar arbeid beperkt zich niet alleen tot het Ziekenhuis en tot den Haag, maar strekt zich ook uit op ander terrein, als wijkverpleging, verzorging en verpleging van kinderen, op gestichten, enz., niet alleen in de stad zelf, maar ook in verschillende steden en dorpen van ons Vaderland. Het zijn „diaconessen“, die den arbeid verrichten, d.w.z. zij beschouwen haar arbeid als eene taak, die God haar heeft opgedragen; zij begeeren God te dienen in zieken en ellendigen. Het werk werd begonnen

„BRONOVO“ TE 's-GRAVENHAGE

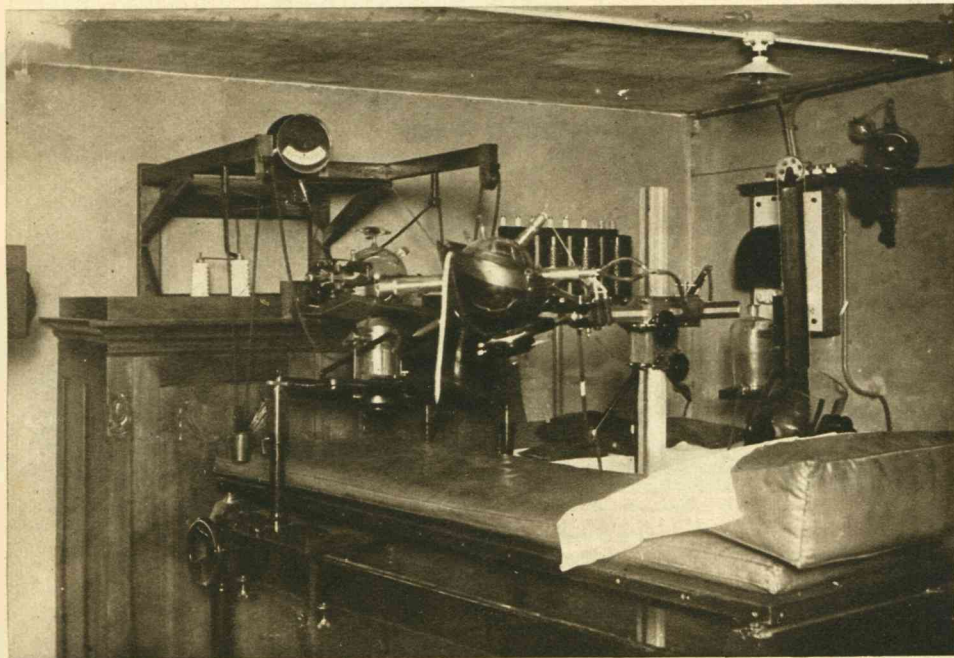
HET DIACONESSENHUIS „BRONOVO“ te 's-GRAVENHAGE.

in een huis in de Kazernestraat 28—30, met twee zusters. Thans wordt gearbeid in het groote huis aan de Laan van Meerdervoort, met pl.m. 105 zusters. Aan het hoofd staat als Besturende zuster Mevrouw de Bas-Beausar, als predikant-directeur Ds. H. A. C. Snethlage. Huisdoktoren zijn Dr. H. M. Hijmans en Dr. D. H. van der Goot, deze laatste is bekend ook aan de lezers van Panorama door zijn arbeid te Maastricht en Bergen-op-Zoom, in de noodhospitalen. Bovendien brengen ook vele andere doktoren hunne zieken in „Bronovo“. Aan het Diaconessenhuis verbonden zijn een aantal huizen in de van Speykstraat 15-25, aan de Laan van Meerdervoort 13, 86-88, Groot Hertoginnelaan 4. Ook hier wordt gearbeid

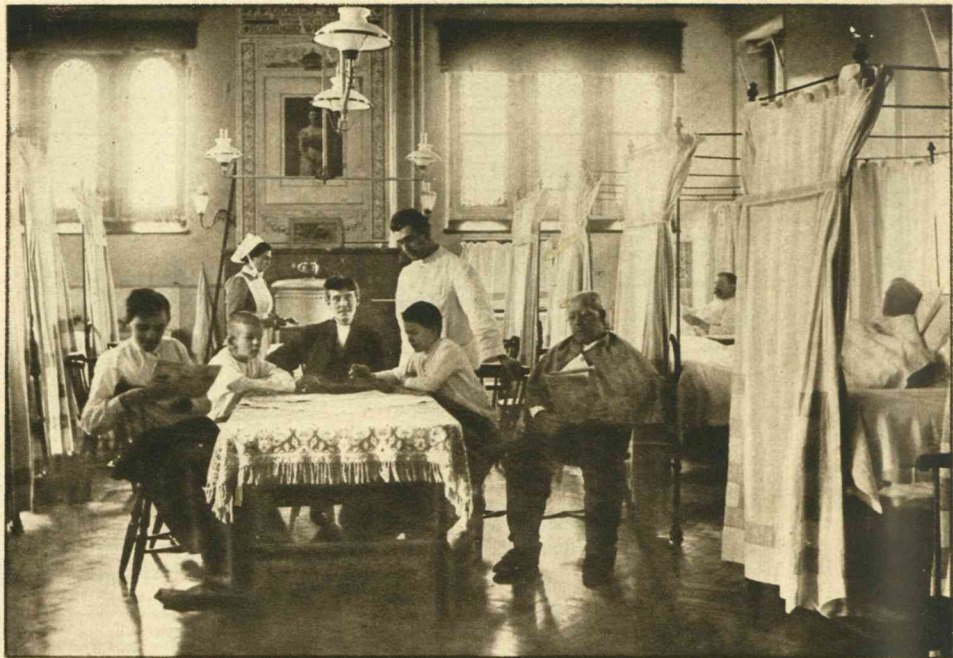
door de Diaconessen, onder chronische patiënten. Bekend zijn de huizen „Bethesda“, v. Speykstraat 17-19, „Bethanië“, Laan van Meerdervoort 86-88 en „Vrede-Rust“, Groot Hertoginnelaan 4. In de 50 jaren, die achter ons liggen, is een belangrijk werk gedaan. Hoeveelen zijn geholpen geworden, hoeveelen genezen! Het loon voor dezen arbeid is de blijdschap te mogen arbeiden. Met verlangen ziet het Bestuur van „Bronovo“ uit naar de uitvoering van zijn bouwplannen. Het tegenwoordige huis is nl. te klein geworden, uitbreiding is onmogelijk. Nu werden plannen ontworpen voor een terrein aan den Waalsdorpweg. Nu breekt de oorlog uit! Zullen die bouwplannen nu moeten wachten? Moge het Gouden feest van het Diaconessenhuis, naast vele goede dingen, ook brengen de belofte van eene spoedige verwezenlijking dier zeer noodige uitbreiding. Het Huis heeft altijd veel steun ontvangen, en heeft dien voortdurend nodig, want zooals vanzelf spreekt: winsten worden niet gemaakt, een groot stuk van het werk is geheel of gedeeltelijk liefdadigheidswerk. — Vanwege de tijdsomstandigheden wordt het Gouden Feest van het Diaconessenhuis op zeer eenvoudige wijze gevierd.

Ds. H. A. C. SNETHLAGE,
Predikant-Directeur.

DE RÖNTGEN-KAMER.

DE „ORANJEZAAL“.

(foto's J. B. Hijmans)

HET EINDE

SCHETS, DOOR
P. VAN DER LELIE

„Dag Annie.“ — „Dag Hans.“

Vluchtig gaven zij elkaar een hand. Toen stak zij haar handen in de zakken van haar slecht zittend manteltje, terwijl hij de zijne in de groote zakken van zijn modernen najaarsulster liet glijden. Een poosje liepen zij zoo zwijgend voort op den weg, die aan weerszijden met winterse boomen getooid was. Op hun Zondags gekleede stadsmenschjes gingen hen pratend en lachend voorbij. Zij sloegen echter geen acht op hen. Plotseling bleven zij bijna gelijktijdig stilstaan. Voor 't eerst keken ze elkaar in de oogen.

„Annie,“ begon hij onzeker, „je vroeg mij hier te komen. . . . waarom juist hier? Ik moest bijna een half uur ervoor loopen!“

Haar smal, bleek gezicht kleurde met een vluchtig rood. „Omdat . . . ik dacht . . . heb je dan al den tijd van vroeger vergeten? Toen hebben wij hier zooveel gelukkige uren doorgebracht.“

Zij haperde en sloeg haar oogen neer.

„Wij hebben elkaar in geen tijd gezien, Hans, acht maanden en elf dagen, ik heb het precies geteld — en ik heb iederen dag aan je gedacht, niet iederen dag, maar ieder uur, elke minuut minstens één keer, Hans; 's nachts heb ik van je gedroomd, ik heb geweend om je en voor je gebeden; de gedachte aan jou was in moeilijke uren mijn eenige troost. . . .

wanneer men zoo geheel alleen is op de wereld, Hans. Ik wist het, je was toen weg . . . ik wist niet, of je nog van mij hield . . . en dien vreeselijken brief, o, dien heb ik nooit kunnen vergeten. Toen ben ik lang ziek geweest . . . eenige dagen geleden hoorde ik toevallig dat je weer hier was . . . ik moest, moest je zien Hans. O, Hans, wat heb ik geleden!“

Zijn gezicht was ernstig geworden terwijl ze sprak, zijn oogen staarden: voor hen de vlakke velden, naast hen het beekje met aan weerszijden van den weg de boomen. — Hij knikte.

„Ja, Annie, ik heb je uit het oog verloren. Dat gaat nu eenmaal zoo. Ik was weg — heb mijn examen gedaan — en bovendien, je weet het — ik kon niet anders schrijven in dien brief. Ik dacht dat ik je vóór alles openhartigheid schuldig was. Sedert toen heb ik niets meer gehoord dan gisteren. — Hoe maak je het, Annie?“

Wat klonk zijn stem koud. Zij voelde dat zijn blikken over haar gezicht, haar gestalte, haar kleeding gleden. Dat ontroofde haar allen bijeenverzamelden moed. Tranen welden in haar oogen.

„Toe nu, alsjeblieft niet sentimenteel, Annie, wat ik je bidden mag. Denk je, dat het voor mij zoo plezierig is? Je weet, dat ik je liefheb, dat het mij moeite gekost heeft, en nog kost, om van je te scheiden. Maar ik kan toch niet anders? Wanneer ik het niet doe, dan dreigen zij mij thuis met me van studie af te nemen. En wat dan! — Armoe lijden? Dat nooit, daar ben ik niet voor groot gebracht en . . . dat kan ik nu eenmaal niet. . . .“

„Hans,“ klonk het toonloos en stootend, ik moest . . . ik dacht . . . Als je wist hoeveel ik van je houd, Hans!“

Zij was met gevouwen handen dicht voor hem komen

staan en keek met bezielde oogen in de zijne. Zijn gezicht was bleek geworden. Hij knoopte zijn kraag los, alsof het hem te benauwd werd, maakte ze dan weer vast.

„Annie, 't is niet mogelijk, heusch niet. Je sprak in je brief ook van liefde; dat was voldoende om elkaar gelukkig te maken, schreef je. Maar geloof je dan heusch dat onze toekomst zoo rooskleurig zou zijn, als ik bij je bleef en zij thuis hun plan doorzetten en mij van studie afnemen? Wat moet ik dan beginnen! Geld om in dezelfde kringen te blijven komen als nu, heb ik dan ook niet, en gesteld dat ik door middel van lesgaven mijn doel bereiken kon en ik later toch den meesterstitel voor mijn naam mag zetten, wat dan? De positie van een jongen jurist is toch al zoo bekrompen, dat men moeite heeft zijn stand op te houden. Daarenboven, ik heb mijn maatschappelijke verplichtingen, ik wil carrière maken. Ook wil ik niet de verantwoording op mij nemen om later samen armoe te lijden, en ik kan toch met mijn familie ook niet breken. Je zult zelf voelen, dat ik mijn toekomst niet mag vergooien. Ik weet dat het hard is en dat mijn vader de zaken verkeerd inziet, maar wat kan ik daaraan doen? Ik vertel dit alles openhartig, evenals ik het je schreef, omdat ik weet dat je een verstandig meisje bent, en je mij begrijpen zult. Tracht mij te vergeten, ik doe er mijn best voor om het jou te doen, en later zul je inzien dat het het beste was zoo. Houdt mij niet voor harteloos, ik wil alles voor je doen, alleen dit eene niet: mijn toekomst vaarwel zeggen en met mijn familie breken.“

Hij zweeg. — Een paar maal was het alsof zij wilde antwoorden, maar zij vond er geen kracht toe. Haar beide handen, waarmee zij meermalen haar haren langs haar slapen had weggestreken, hingen nu slap langs haar lichaam. Haar vochtige

oogen staarden hem voorbij, over het riviertje, het donkere verschieft in. Een lang stilzwijgen schoof zich tusschen hen als een onzichtbare scheidsmuur. Met de beste voornemens was zij hierheen gegaan, om hem te zeggen hoe lief zij hem had en wat haar leven zou wezen zonder hem. Wat had zij zichzelf beloofd van dit samenzijn onder vier oogen, hier op deze plek, waar zij beiden zooveel gelukkige uren hadden doorgebracht! Nu eerst besepte zij hoe haar hoop ijdel geweest was. Wat had deze hoop haar dikwijls getroost in de lange nachten, als zij niet slapen kon, en dacht aan hem, dien zij liefhad. En nu? Wat hij daareven gezegd had was slechts een herhaling van hetgeen hij haar geschreven had in dien brief — minder koud dan de doode letters en meer verzoenend door den vorm waarin hij het mededeelde. Maar anders? Het was alles zoo duidelijk, zoo duidelijk; hoe had zij nog een andere oplossing kunnen verwachten. Nu voelde zij het zoo: hij had haar niet lief, hij voelde niets voor haar. En plots kwam zij zichzelf voor als een bedelares, die een voorbijganger om een aalmoes vraagt, om een offer, dat hij nooit brengen kan, omdat hij een vreemde is. Want dat was hij nu voor haar: een vreemde. En toch, zij had genoeg kunnen antwoorden, heel veel; maar zij wilde niet, zij kon niet; het was haar alsof iets heel moois en liefs haar ontnomen was. Zij voelde haar leden loodzwaar worden; een koortsachtig rillen deed haar lichaam bewegen... Voor haar betraande oogen loste zich de omgeving op... de vlakke, de boomen, het riviertje met staag rollende golfjes...

Verkleurde beelden uit het verleden kwamen haar voor den geest... Ze was altijd een stil meisje geweest, schuw en trotsch, vol van sprookjes, heimwee... Haar ouders waren vroeg gestorven en haar leven was van toen af zoo hard, zoo ruw geworden, zoo'n schrille tegenstelling met wat zij zich ervan had gedroomd. Toen was hij gekomen. Zij had hem dadelijk lief gekregen. Zonder te vragen waarom en waartoe. Hij was zoo goed en zoo verstandig. En zij was dronken geweest van geluk, had tegelijk gelachen en geweend. Zij had wel alles voor hem willen doen — het leek wel een roman toen... En dit was het einde?

Wat nu? — Zij kon toch niet levenslang ongelukkig worden voor een paar dagen zonnenschijn? Had zij maar vroeger ingezien, dat hij, de rijke student, geen partij voor haar was. Maar haar lievende meisjesziel wist niet van stand.

Een vogel vloog met luide schreeuw over hun hoofd. Dat bracht haar tot de werkelijkheid.

Het einde — het einde — was dat nu werkelijk het einde — werkelijk?

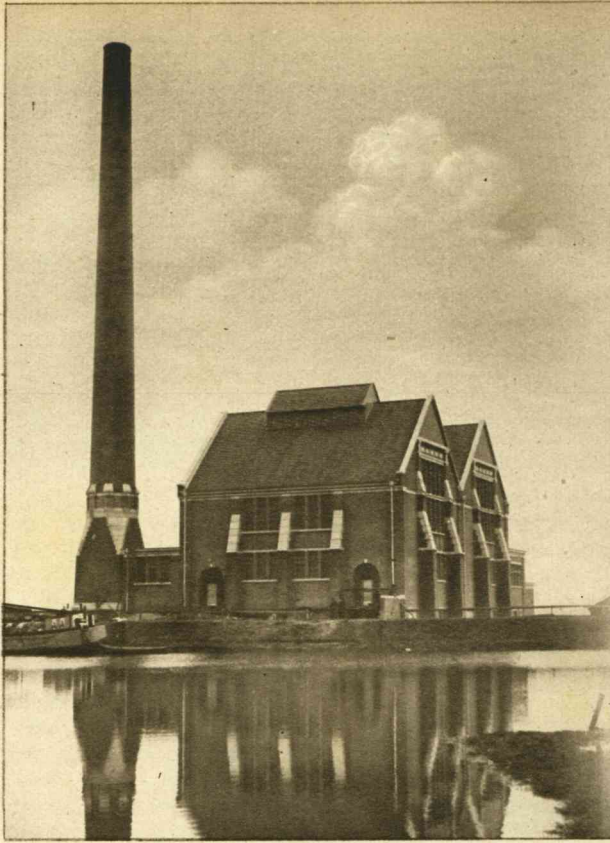
Zij trachtte te slikken — heete tranen welden in haar oogen. Een zeldzame bitterheid vervulde haar hart — een bitterheid tegen de wereld, met zijn sociale verhoudingen, tegen zichzelf, tegen hem, dat hij haar zoo bedrogen had.

Het deed haar pijn toen zij zijn stem hoorde, die zelfde stem, waar zij eens heel haar geluk in vond.

„Spreek, Annie,” vroeg hij, „ben je boos op me?” Hij boog om haar gezicht te zien.

„Neen,” zei zij zoo zacht, dat hij het nauwelijks hoorde. „Neen...” hoe kwam dat over haar lippen?

„Nu dan, Annie, vaarwel. Wanneer je mij noodig hebt — ik blijf natuurlijk altijd je vriend. Tracht mij te vergeten.”

DE IJSEL-CENTRALE TE ZWOLLE.

Deze IJssel-centrale wordt de lichtbron voor West-Overijssel en voorloopig meer speciaal voor de steden Zwolle, Deventer en Zutphen. Het is een groot gebouw met een reusachtigen schoorsteen van 70 Meter hoog. Inwendig is het verdeeld in ketelhuis, ruimte voor hoog- en laagspanning, vertrekken voor personeel, werkplaats, diverse wasch- en pomplokalen en magazijn. Midden Februari zal met stroomlevering worden begonnen.

D. VAN BOSSE †

H. F. v. ROSMALEN †

C. TITSELER †

Op 68-jarigen leeftijd is te Amsterdam overleden de heer D. VAN BOSSE, een man, die in het openbare leven dier stad tal van belangrijke functies bekleedde. De overledene was ridder in de orde van den Ned. Leeuw en de Oranje-Nassau-orde. — Te 's-Gravenhage is op 79-jarigen leeftijd overleden de heer H. F. v. ROSMALEN, oud-directeur van het Burgerweeshuis aldaar. — De politie-agent C. TITSELER, die Zondagavond op de Kattenburgerbrug een messteek kreeg en een kwartier daarna overleed.

Hij greep naar haar hand, die zij hem willoos vatten liet. Hij maakte een beweging, alsof hij nog iets zeggen wilde — toen nam hij zijn hoed af, zoo diep en hoffelijk als de wereld het voorschrijft...

Haastig ging hij weg. Na enkele passen zag hij om. Zij stond stil voor zich te staren.

Bij den bocht van den weg zag hij opnieuw om; nog stond zij op de zelfde plek.

Zij zal toch niet — neen, daartoe was zij te verstandig! — Goddank dat het voorbij was. Hoe was zij veranderd; wat was zij mager geworden — weer zag hij werktuigelijk achter zich, ofschoon hij wist dat hij haar niet meer zien kon...

Het was Mei. Aan den arm van Hans liep, het lief gezichtje stralend van geluk, een in vereering tot hem opziend meisje — zijn verloofde. Ze gingen denzelfden weg dien hij met Annie zoo dikwijls gegaan was. Hij had hem willen vermijden, dien weg waaraan zooveel treurige herinneringen verbonden waren; maar als tegen zijn wil, als werd hij ertoe gedwongen ondanks zichzelf, gingen zijn voeten het welbekende pad. Telkens nam hij zich voor terug te keeren, terug eer hij de plek bereikte waar hij voor altijd van Annie afscheid genomen had — maar zijn voeten gingen... Onweerstaanbaar trok de noodlottige plaats van hun lang geleden liefde hem aan.

En nu stonden ze daar, waar hij Annie voor het laatst gezien had; weer zag hij dat doodsbleeke gezicht, die vertwijfelde oogen, de tot schreien vertrokken mond...

Het meisje naast hem, dat zoo argeloos was en zoo gelukkig, voelde zijn arm trillen in de hare.

Snel zag ze tot hem op, schrikkend van zijn plotseling stilstaan, van den angst in zijn starenden blik... „Hans!” — ze gilte het bijna uit, niet begrijpend hoe zoo opeens de uitdrukking van zijn gezicht als in een hevige smart verstarde.

Hij beheerschte zich, dwong zijn jagende gedachten tot rust.

Het was immers niets geweest, een kleine roman, en die geëindigd was, voor goed... Ach, ook Annie zou het nu wel vergeten zijn, en opnieuw gelukkig worden — als hij-zelf.

Het meisje had de armen om hem heen geslagen, zag hem aan, smeekend.

„Het is niets,” zei hij dof; „ik dacht aan... vroeger...”

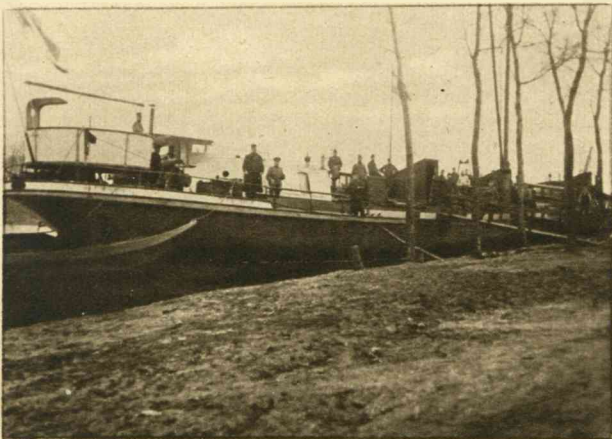
Ze drong zich vaster tegen hem aan, antwoordde: „ik begrijp je; ik wist het... Mij zal je nooit verlaten, niet waar?”

Als een angstkreet klonk haar stem. „Wij zullen samen gelukkig zijn, altijd, altijd...”

Hij boog zich tot haar over, kuste haar wang.

„Ja, liefste, altijd...!”

Maar hij gevoelde hoe koud zijn kus was, hoe ver zijn stem klonk, als uit 't verleden. En nu eerst wist hij dat hij een misdaad had gedaan.

Hoe de pontoniers zijn ingedeeld. Hun tijdelijk kwartier.

Aan den maaltijd in het tijdelijke scheepsverblijf

Nederlandsche Pontoniers

EEN KRANIG STUK WERK. Een schipbrug van 170 M. lengte geslagen over de rivier de Linge.

De cantine.

De slaapplekken in een rivierschip op de rivier de Linge.

Er zijn geen zotte ambachten — er zijn slechts zotte mensen — heeft eens een dier geestige Franschen opgemerkt, die men vaak aanhaalt en wier naam men vergeet. Deze zegswijze varierend zou men ook wel mogen opmerken, dat niets onbenullig is en dat er slechts onbenullige lieden bestaan.

Niets is gemakkelijker dan met hoogmoedige minachting neer te zien op mensen die hun vrije oogenblikken — laat ons wat water in onzen wijn mengen en zeggen sommige hunner vrije oogenblikken aanvullen met... knutselen.

Ik heb het vreeselijk woord uitgesproken: *knutselen*. De man die met Nietzsche naar bed gaat en met prof. Curie opstaat, en tusschentijds het zonnestelsel bestudeert, een hevig-knap standaardwerk schrijft over „De monogamie onder de Azteken” of een anderen inspannenden, ongetwijfeld zeer belangrijke en nuttige arbeid verricht, kan er zich, zijne eigen gedachten-sfeer tot maatstaf nemend, niet dan met moeite indenken, hoe „een met rede begaafd wezen” een uur kan „zoekbrengen” — aldus bestempelen deze geestes heroeën meestal ons onschuldig maar goed, maar opvoedend tijdverrijf — ons knutselen.

Ziet, men kan alles overdrijven. Een jongeling die zijn knutselwerk laat ontfaan in het behakken en behouwen van kostelijk meubilair in de woning zijner ouders is te misprijzen, evenals degenen die het etensuur verzuimen, omdat hij volstrekt nog iets moet afmaken, die met bevelde handen en in diepen rouw gedompelde nagels pleegt rond te gaan onder zijne medemenschen en die — en dit is ernstiger — geestelijk tijdverrijf verwaarloost door zijn hartstocht voor wat nooit anders dan wat de Engelschen noemen a hobby mag zijn.

Maar niemand zal mij de overtuiging kunnen ontrooven, dat het volstrekt geen schande is, als iemand zelf een duiventil, zelf een hondenhek, zelf een kippenren, of, om wat bescheidener te zijn, een boekenrekje, een voetenbankje, een brievendoos, een sigarenkastje kan vervaardigen.

En daar ik voorts overtuigd ben, dat zeer vele lezers van deze periodiek het in den grond met mij eens zijn, zoo willen wij de bedillers, bels esprits en hopeloos-onhandigen in een hoekje laten, en met frisschen moed beginnen aan een reeks aardige werkjes, die we met zeer weinig kosten, niet te kostbare tijd-besteding en wat „natuurlijken aanleg” kunnen tot stand brengen.

Ik sprak daar van geringe kosten. Dat zijn ze — mits men die rekene van het tijdstip af waarop men de rekening zijner gereedschappen goed en wel in zijn zak heeft! Want die moeten volstrekt van prima kwaliteit, en kunnen reeds daarom niet zoo goedkoop zijn. Aan speelgoed heeft men minder dan niets — minder, omdat men er een gallig humeur van krijgt, en vaak voor goed een afkeer van alles wat naar eigen-werk zweemt. Voor het werkje, dat wij het eerst onder handen nemen hebt gij noodig:

1. Een handzaag ('t best met gesloten hecht) f 1.20—f 1.50
2. Een stalen of houten schrijfhaak f 0.50—f 1.—
3. Een timmerhamer f 0.35—f 0.50
4. Een schroevendraaier f 0.05—f 0.25
5. Een rasp of zware vijl f 0.20—f 0.35
6. Een slöjd-mes f 0.20—f 0.40
7. Een lijmpot met -ketel f 0.50—f 1.—
8. Een maatstok f 0.20—f 0.50
9. Een figuurzaag f 0.30—f 1.—
10. Wat fretboortjes v. versch. grootte f 0.25—f 0.75

Voor f 3.80 minimum hebt ge dus uw geheele uitrusting compleet. Later kunt ge er een nijptang, verstekhaak, zaagtafeltje, lijmhaken, een booromslag, passer, wetsteentje, steekbeitels en gudsen, benevens eenige scharen bij koopen.

Nu dien ik u mede te deelen, dat ik sedert jaren op de bekende W. B., uitgave van de „Maatschappij voor goede en goedkope lectuur” geabonneerd ben. De boekjes, alle van één formaat, groeiden tot een paar honderd aan, en ik wist er op het laatst geen weg meer mee. Nu bood de maatschappij wel is waar z. g. stapelkastjes aan ter bewaring der bibliotheek, maar — die waren peperduur.

Na kort beraad besloot ik dan ook, zelf een boekenkastje voor mijn W. B. te maken, maar van zódanige afmetingen, dat er ook grotere boeken in konden.

Mijn opname van het kastje toont u, dat het er lang niet zoo kwaad uitziet. Ik heb het nu zes jaren, en hoop er nog lang plezier van te hebben. Brengt de glans van het hout u soms op het denkbeeld, dat het van mahoniehout vervaardigd is? Keert dan van deze dwaling terug, want ik gebruikte eenvoudig — sigarenkistjeshout van verschillende dikte, paneelsgewijs gelijmd op ordinaar wit timmerhout (peppel- of lindenhout)! Zie hier hoe gij te werk gaat om een dergelijk kastje — welks maten natuurlijk geheel aan uwe fantasie worden overgelaten, ofschoon ik, duidelijkheidshalve, die van mijn eigen werkje nauwkeurig opgeef — binnen weinige uren te vervaardigen.

De timmerman of houthandelaar levert u de benodigde planken voor zeer weinig geld. Gij hebt nodig z. g. half-duimshout, dat iets meer dan 12 mm. dik is, en 18 cm. breed, en dat gemeenlijk in planken van zes à acht Meter lengte wordt verkocht. De prijs is pl.m. 20 cent per drie voet (1 Meter of daaromtrent). Gij behoeft 8 Meter en aan hout kost dus het kastje u f 1.60 zoowat.

Daar er altijd wat ruim gemeten wordt, begint gij nu, vijf van de acht stukken precies op 1 meter lengte haaks af te zagen, waarbij de maatstok en de teekenhaak hun diensten moeten verrichten. Want bedenk vooral dit: dat haaksheid het beginsel van alle knutselwijzen is.

Gij zult hieruit ongetwijfeld reeds hebben afgeleid, dat het kastje 1 meter hoog is. Inderdaad. En daar de 3 resterende stukken precies doormidden worden gezaagd en als bodem, 3 middenplanken en dekplank van het kastje dienen, hebt ge reeds begrepen dat zijn breedte ruim 50 cm. bedraagt. Nu vertoonen uw plankjes aan de ééne zijde een groef, aan de andere een richel. Het doel behoeft geen omschrijving: zij dienen om in elkaar geschoven te worden en aldus de samenvoeging der planken (voor dakbedekkingen b. v.) vollediger te maken.

Drie der 1 Meter-plankjes nu dienen als achterwand. één plankje dient voor ieder der zijwanden. Van deze plankjes verwijdt ge voorzichtig (want door ruw snijden met een scherp mes splintert dit zachte, goedkope hout onverbiddelijk!) de richel, maar de groeve van de drie boekenplankjes (die vooraan het kastje komen) laat ge zitten; die worden later „geincrusteerd” met reepjes sigaren-kisthout van donkeren tint, wat een alleraardigst effect maakt. De boekjes van de W. B. zijn 18 cm. hoog, en daarboven liet ik ongeveer 1 cm. speling, voor het gemakkelijk uitnemen. De onderzijde van de onderste plank komt 8 cm. van den vloer af. Een eenvoudige berekening leert u dat er dus boven de dekplank nog ongeveer 8 à 10 cm. ruimte overblijft, die gij benut door er een aardig plantje-in-potje, twee Japansche of Delftsche vaasjes, of een klokje op te zetten.

Nu nemen we eerst de zijplanken onderhanden. Wij hielden een halven meter hout over. Daarvan zaagt ge vier reepen van iets minder dan 1 1/2 cm. breedte, en deze reepen weer in tien latjes van 15 cm. lengte; zij zullen u dienen als steunlatjes voor de 5 plankjes, waarvan er 4 boeken torschen. Deze latjes nu bevestigt ge door middel van houtschroeven, drie voor ieder latje, aan de binnenzijde der zijwanden, op gelijke afstanden, na ze eerst aan één uiteinde te hebben afgerond, eerst ruw met de zaag, daarna met de vijl (Zie de foto, fig. I).

Daar de planken ongeveer 18 cm. breed zijn, houdt ge van het stuk, dat u de steunlatjes leverde, nog 12 cm. over. Zaag dit stuk in de lengte doormidden, waardoor ge twee latten van 6 cm. breedte en 50 cm. lengte krijgt, en gebruik die, om den achterwand van het kastje te verstevigen door ze dwars over de drie ineengeschoven plankjes door middel van houtschroeven te bevestigen, een boven, een onderaan. Nu zaagt ge met uw figuurzaag (een sterk zaagje er in!) uit ieder zijplankje aan den onderkant een halven cirkel met een middellijn van ongeveer 10 cm. waardoor als het ware twee pootjes worden gevormd (Zie fig. II). De boven voorkant wordt sterk afgerond (Zie fig. I en III). Timmerhout van deze dikte is nog juist met de figuurzaag te bewerken.

Maak vervolgens den achterwand stevig op de zijwanden vast — om niet in herhalingen te vervallen: alle bevestigingen geschieden door middel van houtschroeven, daar spijkers de vracht der boeken niet zouden torschen op den duur — daarbij zorgende om flink diep vóór te boren, daar anders het hout zou splijten, en wel lange, maar

geen dikke schroeven te gebruiken, en bevestig de bovenste en de onderste plank vast op de vier daartoe bestemde leggers. Dan heeft uw kastje reeds voldoende stevigheid, maar wilt ge „secur gaan”, wel, schroef dan alle boekenplankjes op de leggers zoowel als aan den achterwand vast, dan is er ook wezenlijk geen verwrikken aan! En nu komt het fijne werk — het bekleeden.

Daarvoor kunt ge alléén best sigarenkisthout gebruiken. Overtuig u echter goed, dat ge mooi gevamd, hard, donkerkleurig hout krijgt, van verschillende tinten.

Kistjes van 100 zijn het best, maar voor uw kastje moet ge er ook een paar van meer langwerpige formaat hebben. Neem ze voorzichtig uit elkaar, dompel ze in goed heet water, en week er snel het papier af. Naspoelen onder de kraan, afdrogen, en schuin tegen een kamerwand te drogen zetten: vooral niet vlak bij den kachel of in de zon. Om het half uur omkeeren, teneinde „trekken”, krombuigen te voorkomen.

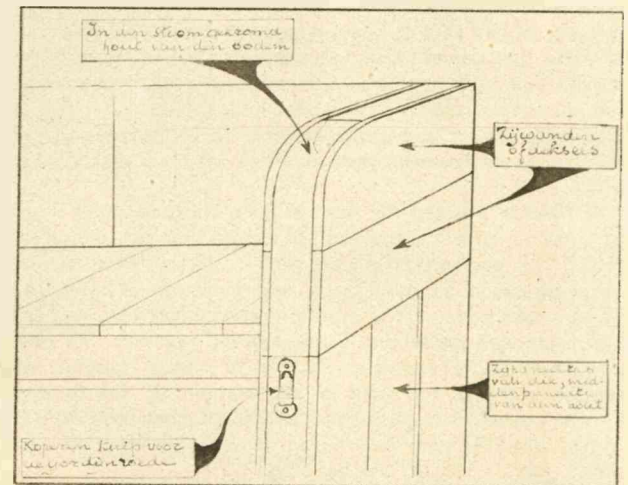

Fig. III. Aanbrengen en toepassing der sigarenkistplankjes.

Neem nu zeer nauwkeurig alle buitenmaten van het kastje, en begin met de bovenste plank te bekleeden. (Zie hiervoor fig. III). Natuurlijk moeten alle sigarenkistplankjes die op één niveau komen, precies even dik zijn. Eventuele spijkergaatjes hinderen niet erg, daar die met het „in de was zetten” wel dichtgaan. Is er nu te weinig plaats voor zes plankjes naast elkaar, b. v. drie centimeter, dan moogt ge niet van één plankje die 3 cm. afsplijten, maar neemt van twee plankjes 1 1/2 cm. af, ter wille der symetrie. Wel ziet men de naden zoo goed als niet, zóó machinaal-nauwkeurig worden sigarenkistjes gemaakt, maar toch...

Ik sprak daar van „splijten”. En... vergat een werktuig in mijn lijstje, n.l. de ijzeren of stalen liniaal. Hebt ge „langshout” te bewerken, d. w. z. volgens den vezel, die steeds in de lengte van den boom en dus van de plank-(jes) loopt, vermors dan geen tijd met zagen, maar leg het plankje op een onderlaag van hard hout of zink, en splijt het, door uw slöjdmes (het best van haak-vormig model, en zéér scherp te houden) eerst met zachten druk langs de stalen liniaal door het plankje te halen. Vooral niet dadelijk dóór drukken, want dan vernielt ge uw materiaal zonder mankeeren.

Blijken de plankjes te lang, dan zaagt ge het overtollige er af. Voor de krommingen bezigt ge reepen uit den bodem van de zoeven genoemde lange kistjes, precies zoo breed als de wanden van uw kastje dik zijn. Maak de kanten volstrekt glad en recht, door de latjes behoedzaam over een vel uitgespannen, fijn schuurlijnen op en neer te halen. Om ze de nodige kromming te geven, houdt ge ze in den stoom van een ketel kokend water. Ge kunt ze dan desnoods tot hoepeltjes buigen. Daar die latjes tusschen de andere plankjes komen, moeten deze zooveel over het onderhout uitsteken, als de latjes dik zijn, reken daar vooral mede! Op de zijwanden komen, van boven afgerekend: 2 dwarsplankjes, 3 plankjes in de lengte (paneelsgewijs, door het middelste uit den bodem van een kistje en de twee andere van den zijkant te nemen) 1 dwarsplankje, weer 3 in de lengte, weer 2 dwars, waarvan het onderste natuurlijk dezelfde half-cirkelvormige inkeping krijgt als het witte onderhout.

De rest blijkt, dunkt mij, ten duidelijkste uit tekening en foto. Gij kunt de plankjes bevestigen óf met fijne kope-nageltjes, zoo weinig mogelijk, óf met houtlijm, wat véél netter staat voor een dergelijk „fraai meubel”. Over het gebruik daarvan nog enkele woorden: neem de beste lijm die te krijgen is, want zeer veel hangt er van af; laat die 24 uur in koud water staan, doe nog wat water bij de aldus week aanvoelende lijm en verwarm ze boven een matig vuur. Nóóit mag houtlijm koken. Houdt ze onder het werken warm door het lijmpotje in een groteren pot heet water te hangen. Laat nimmer een lijmkwast in de lijm staan, want dan zijt ge lijm en kwast bijna zeker kwijt! Gebruik de lijm heet en strijk ze vlug uit.

Ten slotte: sigarenkisthout gaat prachtig glanzend als het wordt gewreven met een zacht, afgerond stuk hout. Ook kan men het uitstekend wassen met meubelwas.

En hebt ge nu nog vragen: niets zal den „knutselredacteur” liever zijn, dan ze te beantwoorden. Een briefkaartje aan de redactie aan hem gericht, en ge zijt klaar! HOBBY.

Nu ik mijn opstel nog eens kritisch bekijk, bekruipt mij de schrik, dat ik wellicht voor een begin ietwat hoog gegrepen heb. Welaan, zoo zij ons volgend praatje gewijd aan degenen, voor wie hout, hamer en lijmpot thans voorwerpen zijn, in een was van geheimzinnige bekoring gehuld! Moge ik dezen tot leider strekken op het pad, voerend naar het ideaal: zelf een bruikbaar ding te maken dat tevens „a thing of beauty and a joy for ever” kan zijn!

EEN KWAJONGEN IN AMERIKA. — Den abonné die ons romanfeuille „Een kwajongen in Amerika” in het vorige nummer niet ontvingen, bieden wij het hierbij aan.